

ZOR YILDA YÜZDE 42.1 BÜYÜME

Türkiye'de **sanayinin** en büyüklüklerini belirleyen **ISO 500** araştırmasının 2023 sonuçları açıklandı. En büyük 500 şirketin üretimden satışları 2023'te yüzde 42.1 artarak 6.3 trilyon liraya yükseldi. 2023'te **ISO 500**'ün faaliyet kârı yüzde 39.7 büyüdü ve 937 milyar lira oldu. Mali borçlar ise yüzde 54 artışla 2 trilyon liraya çıktı. **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, "2023'ün **sanayi** sektörümüz için zorlu bir yıl olduğunu söylememiz abartılı olmayacaktır" değerlendirmesine yaptı.

İŞTE EN BÜYÜK SANAYİ KURULUŞLARI

ISO 500 çalışmasında 2023'te üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 484 milyar liralık satış ile **Tüpraş** oldu. Bu kuruluş, uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2023'te de korumuş oldu. 2023'te üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 238 milyar lira ile **Ford Otomotiv** olurken; üçüncü sırada ise yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışla **Star Rafineri** yer aldı. **TOGG** da ilk kez devler listesine girdi; **ISO 500**'de 42. sırada yer aldı. Şirketin net satışı 24 milyar 345 milyon 916 bin 198 TL olarak gerçekleşti.

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, "ISO 500'ün ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2022'ye göre iki önemli değişiklik oldu. Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltn Kıymetli Madenler ilk 10'a yükselme başarısını gösterdi" ifadelerine yer verdi.

Gamze BAL

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) tarafından 1968'den bu yana açıklanan

"Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları belli oldu. **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, **ISO 500**'de üretimden satışların 2023'te yüzde 42.1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını söyledi. "2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performansla işaret eden bu artışın 2022'nin sonundan itibaren geliyor olduğunu tahmin etmek zor değildi. 2023'ün **sanayi** sektörümüz için zorlu bir yıl olduğunu söylememiz abartılı olmayacaktır" diyen Bahçivan, "Üretimden satışlarda büyümenin bir önceki yıl yüzde 119 iken, 2023'te yüzde 42.1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardi ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişimin belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz" diye konuştu. Üretimden net satışlardaki 'asıl dramatik görüntünün' reel değişimlerde

görülmesine dikkat çeken Bahçivan, "2023 verileri yıl sonu tüketici enflasyonundan arındırıldığında, üretimden satışların 2022'ye göre reel olarak yüzde 13.8 oranında gerilediği görülüyor" ifadelerini kullandı. **ISO 500** araştırmasının 2023 araştırmasında öne çıkan diğer sonuçlar şöyle oldu:

İHRACAT GERİLEDİ: İhracat performansına bakıldığında, zorlu küresel rekabet koşullarının etkisiyle **ISO 500**'ün ihracatı 2022'ye kıyasla yüzde 2.9 düşüğe 95.1 milyar dolara geriledi. Bahçivan, "2023'te **ISO 500** ve genel olarak Türkiye **sanayi** sektörü, ihracat pazarlarındaki durgunluktan olumsuz etkilenmiş gözüküyor" dedi.

KÂRLILIKTA DÜŞÜK ARTIŞ: 2023'te **ISO 500**'ün faaliyet kârı yüzde 39.7 artarak; 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı 0.3 puan düşüğe yüzde 12.8'den yüzde 12.5'e geriledi. **ISO 500** kuruluşlarının bir diğer kârlılık göstergesi olan faiz, amortisman ve vergi öncesi kârı yüzde 45.5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya

2023'ÜN EN BÜYÜK 10 SANAYİ KURULUŞU

2022 Sıra No	2023 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
1	1	Tüpraş	484.188.208.633
3	2	Ford Otomotiv	238.014.338.237
2	3	Star Rafineri	226.774.747.074
4	4	İstanbul Altın Rafinerisi	142.530.681.427
7	5	Toyota Otomotiv	127.450.181.339
9	6	Oyak-Renault	107.208.501.270
8	7	Arçelik	99.861.023.084
15	8	Mercedes-Benz	94.255.319.762
44	9	Gramaltn Kıymetli Madenler	89.948.387.207
5	10	Ereğli Demir ve Çelik	79.521.373.857

Kaynak: ISO

yükseldi. Bahçivan, "Görülüyor üzere, tüm kâr büyüklüklerindeki artışlar 2023 yılı enflasyonunun altında kalmış bulunuyor ve bu da reel olarak gerilemeye işaret ediyor" dedi.

Ayrıca, **ISO 500**'de vergi öncesi dönem kâr ve zarar büyüklüğüne göre 2022'de kâr eden kuruluş sayısının 442 iken, bu sayının 2023'te 404'e indiğini belirten Bahçivan, "Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak dikkat

çekiyor" diye konuştu. **KÂRIN YARISINDAN FAZLASI FINANSMANA:** **ISO 500**'ün finansman giderleri 2023'te yüzde 92.5 artarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldi. Bahçivan, "Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz üzere, **sanayinin** elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak gerçeği ile yüz yüze kalmaya devam ettiğinin altını bir kez daha çiziyoruz" değerlendirmesine bulundu.

TOPLAM BORÇLAR 4 TRİLYON TL:

Bahçivan, enflasyon düzeltmesi sonrası yakalanan verilerle toplam borçların yaklaşık yüzde 60 artarak 2.5 trilyon liradan 4 trilyon liraya çıktığını söyledi. **ISO 500**'de mali borçların ise yüzde 54 artışla 1.3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktığını belirten Bahçivan, "Diğer borçlarda ise yüzde 66'ya yakın bir artışla 1.2 trilyon liradan yine 2 trilyon liraya yükseliş söz konusu" diye konuştu.

AR-GE'DE ARTIŞ: ISO 500'de Ar-Ge harcaması yapan kuruluş sayısı 2022'de 260 ile son 5 yılın en düşük seviyesine gerilemişti. Bu sayı 2023'te yeniden artışa geçti ve 265'e yükseldi.

ÜCRETLER YÜZDE 120 ARTTI: **ISO 500**'ün istihdamı 2023'te yüzde 1.9 artarak 804 bin kişiye yaklaştı. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 120 civarında gerçekleşti.

SANAYİ DEVLERİ ENFLASYONA YENİLDİ

Türkiye'nin 500 **sanayi** devinin üretimden satışları enflasyonun altında kalarak reel anlamda yüzde 13.8 geriledi. TÜPRAŞ'ın liderliği bırakmadığı listede otomotiv ve altın şirketleri dikkat çekti

Kârın yarısı borca gitti

FAİZ artışlarının sürüklediği finansman giderlerinde büyük artış yaşanan şirketler borçları katlarken, ISO 500'ün 2023'te finansman giderleri yüzde 92.5 artarak 277 milyar liraya çıktı. Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 15.6 puan artışla yüzde 41.3'ten yüzde 56.9'a çıktı ve **sanayide** elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırdı. Sanayi mali borçları 2 trilyonu aşarken, bunun yarısını kısa vadeli borçlar oluşturdu. Sanayi devlerinin çalışan sayısı geçen yıl yüzde 1.9 yükselirken, özellikle EYT tazminat ödemelerinin etkisi ile ödenen maaş ve ücretler yüzde 119.6 artışla 425.8 milyar TL'ye ulaştı.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 25 ŞİRKETİ

Net satışlar (milyon TL)

Sıra / Şirket	Net satışlar (milyon TL)
1 TÜPRAŞ	484.188
2 Ford Otomotiv	238.014
3 Star Rafineri	226.774
4 İstanbul Altın Rafineri	142.530
5 Toyota	127.450
6 Oyak Renault	107.208
7 Arçelik	99.861
8 Mercedes Benz	94.255
9 Gramaltın Rafineri	89.948
10 Ereğli Demirçelik	79.521
11 Tofaş	78.054
12 İskenderun Demirçelik	76.858
13 Hyundai	74.337
14 Çolakoğlu Metalurji	61.369
15 EÜAŞ	61.037
16 Şişecam	58.510
17 TUSAŞ	55.183
18 İçdaş Çelik	54.554
19 Aselsan Elektronik	53.625
20 Vestel	51.201
21 Tosçelik	48.466
22 BSH	46.273
23 Türkiye Petrolleri	46.281
24 Eren Enerji	41.577
25 Aygaz	40.421

Altın ve otomotiv yükselişte TOGG listede

BU yıl listenin ilk 10'unda bazı değişimler olurken, altın, otomotiv ve tarım makinelerindeki çıkış dikkat çekti. Yerli otomobil olarak 2023'te piyasaya giriş yapan TOGG 2023'te kaydettiği 24.3 milyar TL satış geliriyle ISO 500 listesine 42'nci sıradan girdi. Geçen yıl 15'inci sırada yer alan Mercedes-Benz, 2023'te 94 milyar TL'lik üretimden satışta listede sekinmişti. Altın talebinin yükseldiği 2023'te İstanbul Altın Rafinerisi 4'üncü sıradaki yerini korurken, 2022'de 44'üncü sırada yer alan Gramaltın Kıymetli Madenler ise 90 milyar TL satış ile 9'uncu sırada yer alarak ilk 10'a girdi.

Koc Holding'in 3 şirketi ilk 10'da

TÜRKİYE'nin önde gelen **sanayi** topluluklarından Koc Holding bünyesindeki 3 şirket, ISO 500 sıralamasında ilk 10'da yer aldı. Uzun yıllardır liderliğini sürdüren Tüpraş ile 238 milyar TL satış geliri elde eden Ford Otomotiv listede ilk 2 sırada yer alan grup şirketleri oldu. Uzun yıllardır ilk 10 içinde kalan Türkiye'nin önde gelen beyaz eşya şirketlerinden Arçelik de bir sıra yükselerek 99.8 milyar TL'lik satış geliri ile 7'nci sırada yer aldı.

Kamu şirketleri devleşiyor

BU yıl açıklanan listede kamu şirketleri dikkat çekti. 2022 yılında 9 kamu şirketinin bulunduğu listede 2023 yılında 13 kamu şirketi yer aldı. Elektrik Üretim Anonim Şirketi ve Türkiye Petrolleri ilk 25 içindeki yerlerini korurken, Türkiye Şeker Fabrikaları 17.4 milyar TL'lik satış ile 85'inci sıradan 67'nci sıraya yükseldi. 11 milyar TL'lik satış yapan Et ve Süt Kurumu ise 406'nci sıradan 122'nci sıraya çıktı.

'Yumuşak iniş olmazsa ekonomi çakılır'

■ ARAŞTIRMA sonuçlarını değerlendiren **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan**, 2024 sonuçlarının da çok parlak olmayacağını kaydetti. Tüm kesimlerin daha düşük büyümeye alışması gerektiğini söyleyen Bahçivan, "Ekonomide bir iniş olacağı kuvvetle mühtemeldir. Bu dönemde Türkiye'nin yüksek büyüme iddialerinden vazgeçmesi gerekiyor. Sağlıklı bir iniş, herkes için olumlu bir tabloya çevirecek durumu. Yumuşak iniş tercih etmemek çökme riski daha yüksek olabilir" dedi. Bahçivan, yeni vergi paketine **sanayi** tarafının bakışı ise şöyle değerlendirdi: "**Sanayiye** belli bir takım teşvikler vaadleri ve motivasyonuyla geçmiş yıllarda verilmiş olan birtakım vergi avantajlarının, sebep ne olursa olsun, yıl ortasında değiştirilmesinin ve bu alanda bozulmanın önüne geçilebilirlik açısından ve geleceğe dair güven açısından çok ciddi tahribatlar yarattığını geçmiş yıllarda gördük."

İSO Başkanı Erdal Bahçivan

'En büyük 500'e teknoloji damgası

Türkiye'nin en büyük **sanayi** şirketlerinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji kullananların oranı yüzde 37.4'e yükseldi. **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, son yıllarda durağan seyreden bu veride 2023'te yüksek teknolojiye doğru olumlu bir kırılma olduğunu söyledi

Istanbul Sanayi Odası (ISO) 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satışlara göre yapılan sıralamada Tüpraş, Ford Otomotiv ve Star Rafineri ilk üçte yer aldı. En büyük 500 **sanayi** şirketinin toplam üretimden satışları 2022'de yüzde 119 artarken 2023'te bu oran yüzde 42.1 oldu. **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, bu gerilemenin nedenini, "Yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardi ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim belirleyici rol oynadı" sözleriyle açıkladı. **ISO 500** şirketlerinin üretimden satış toplamı 2023'te 6 trilyon 375 milyar lira oldu. Bahçivan, enflasyondan arındırıldığında üretimden satışların yüzde 13.2 azaldığını vurguladı.

Olumlu kırılma

Her yıl yapılan araştırma ile birlikte **'Sanayide Teknoloji Yoğunluklarına Göre Yaratılan Katma Değer Dağılımı'nın** da incelendiğini belirten **Erdal Bahçivan**, şunları söyledi:

Ebru Sungur
İstanbul

'OVP'de tadilat yapılmalı'

Gazetecilerin sorularını da yanıtlayan **ISO Başkanı Bahçivan**, Orta Vadeli Planı (OVP) desteklediklerini hatırlatarak, "OVP'de tadilat yapılmalı. Yapısal önlemler konusunda harekete geçilmeli" dedi. Bu noktada vergi, hukuk ve eğitim konularını öncelleyen Bahçivan, Türkiye'nin bir istihdam planı olması gerektiğinin altını çizdi. Bahçivan, gündemdeki vergi taslağıyla ilgili sorular üzerine, "**Sanayiciye**

daha önce verilen vergi avantajlarının değiştirilmesi tahribat yaratır" dedi. Bahçivan, KDV iadeleri sorununa da vergi taslağıyla çözüm getirilmesini istedi. Bahçivan, deflasyon sürecinde **sanayicinin** fiyat ve ücret belirlemelerinde ne zaman hedef enflasyonu çıpa olarak kabul edebileceği sorusu üzerine de yıl sonuna doğru hedeflerle beklentilerin yakınlaşabileceği öngörüsünde bulundu.

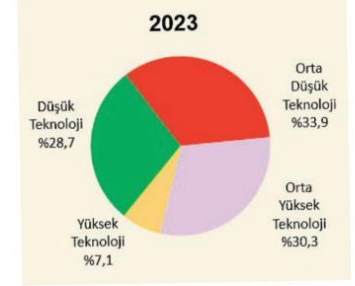

Erdal Bahçivan

2023 yılında, yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin yaratılan toplam katma değer içindeki payını 4 puan artırması **sanayimizin**

teknolojik dönüşümü adına umut vericidir."

Orta-yüksek ve yüksek teknolojilerin **sanayilerin** toplam payının yüzde 37.4'e çıkarak şimdiye kadarki en yüksek düzeye ulaştığını vurgulayan Bahçivan, dijital ve yeşil dönüşüme dayalı uluslararası rekabet ortamında bunun henüz bir başlangıç olduğunu dile getirdi. Bahçivan, **ISO 500**'de Ar-Ge harcamalarının da 2023'te 2022'ye neredeyse ikiye katlanarak 30.5 milyar lirayı aştığını, Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlar içindeki payının da binde 36'dan binde 48'e çıktığını bildirdi.

ISO 500'den notlar

- İhracatı 2022 yılına göre yüzde 2.9 düşüşle 95.1 milyar dolara geriledi.
- Faaliyet karı yüzde 39.7 artarak 937 milyar liraya çıktı.
- Faaliyet karlılığı oranı yüzde 12.8'den yüzde 12.5'e geriledi.
- Satış karlılığı oranı yüzde 9.3'ten yüzde 8.6'ya indi.
- Tüm kar büyüklüklerindeki artışlar, 2023 yılı enflasyonunun altında kaldı.
- Finansman giderleri yüzde 92.5 arttı.
- Mali borçlar 1.3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktı.
- Halka açık şirket sayısı 12 adet artarak 85'e yükseldi.
- Yabancı sermaye paylı şirket sayısı 8 adet artıya 116 oldu.
- İstihdam yüzde 1.9 artışla 804 bin kişiye yaklaştı.
- EYT tazminatlarının da içinde bulunduğu ödenen maaş ve ücretler yüzde 120 arttı.

ISO 500'de ilk 10

2023 sırası	2022 sırası	Şirket	Üretimden satış (milyar TL)
1	1	TÜPRAŞ	484.2
2	3	Ford Otomotiv	238
3	2	Star Rafineri	226.8
4	4	İstanbul Altın Rafinerisi	142.5
5	7	Toyota Otomotiv	127.4
6	9	Oyak-Renault	107.2
7	8	Arçelik	99.9
8	15	Mercedes-Benz Türk	94.2
9	44	Gramaltın Kıymetli Mad	89.9
10	5	Erdemir	79.5

SANAYİNİN DEVI DEĞİŞMEDİ: TÜPRAŞ

İSO 500'DE SATIŞLAR
ENFLASYONA YENİLDİ

İlk 10'da 2 yeni şirket

Sıra No	Kuruluşlar	Üretimden satışlar (TL)
2023	2022	
1	1. TÜPRAŞ	484.188.208.633
2	3. Ford	238.014.338.237
3	2. Star Rafineri	226.774.747.074
4	4. İAR	142.530.681.427
5	7. Toyota	127.450.181.339
6	9. Oyak-Renault	107.208.501.270
7	8. Arçelik	99.861.023.084
8	15. Mercedes-Benz	94.255.319.762
9	44. Gramaltın Kıymetli Madenler	89.948.387.207
10	5. Ereğli Demir ve Çelik	79.521.373.857

SANAYİNİN devlerinin listelendiği İSO 500'de Tüpraş yine ilk sırada yer alırken, 500 şirketin üretimden satışları 2023'te yüzde 42,1 artarak 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. Üretimden satışlardaki büyümenin bir önceki yıl yüzde 119 olduğuna işaret eden İSO Başkanı Erdal Bahçivan, tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların 2022'ye göre reel olarak yüzde 13,8 gerilediğini vurguladı.

Türkiye'nin 500 büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları belli oldu. 1968'den bu yana İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan İSO 500 araştırmasına göre en büyük kuruluş 484 milyar liralık üretimden satışıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı 238 milyar liralık satışla Ford Otomotiv takip ederken, üçüncü sırada yaklaşık 227 milyar liralık satışla Star Rafineri yer aldı. İSO 500'ün ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2022'ye göre iki değişiklik oldu. Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler ilk 10'a yükseldi. İSO 500'de üretimden satışların 2023'te yüzde 42,1 artarak 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını belirten İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, üretimden satışlardaki büyümenin bir önceki yıl yüzde 119 olduğuna işaret etti. Bahçivan, geçen yılki büyümedeki gerilemede; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta yaşanan deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişimin belirleyici rol oynadığını söyledi.

SATIŞLARINA REEL GERİLEME YAŞANDI

2023 verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında, üretimden satışların 2022'ye göre reel olarak yüzde 13,8 gerilediğini kaydeden Bahçivan, "2023'te İSO 500'ün üretimden satışları enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi" dedi. İSO 500'ün ihracatının 2022'ye göre yüzde 2,9 düşüş ile 95,1 milyar dolara gerilediğini kaydeden Bahçivan, geçen yıl İSO 500'ün satışlarının yanı sıra kârlılıklarının da zayıf kaldığını dile getirdi. Erdal Bahçivan, şöyle konuştu: 2023'te İSO 500'ün faaliyet kârı yüzde 39,7 artarak 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık

faaliyet kârlılığı oranı, 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den 12,5'e geriledi. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr (FAVÖK) yüzde 45,5 artışla 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten 15,7'ye çıktı. İSO 500'de 2022'de kâr eden kuruluş sayısı 442 iken, bu sayı 2023'te 404'e indi. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak tespit edildi.

ÜCRETLERDE YÜZDE 120 ARTIŞ

Son yıllarda sanayi kuruluşlarında nitelikli finansmana erişim bağlamında hisselerini halka açma seçeneğini kullanma eğiliminin arttığını ifade eden Erdal Bahçivan, "İSO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de 8 adet, 2023'te 12 adet artarak 85'e yükseldi. Böylece İSO 500 içinde halka açık kuruluş sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı" dedi. Bahçivan, 2010'lu yıllarla birlikte düşüş eğilimi gösteren yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısının 2023'te 8 adet artışla 116'ya yükseldiğini kaydetti. İSO 500'ün istihdamının da 2023'te yüzde 1,9 artarak yaklaşık 804 bin kişiye ulaştığını aktaran Bahçivan, aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artışın da yüzde 120 civarında gerçekleştiğini söyledi. Yüksek enflasyonun şirket bilançolarında geçici bir illüzyon oluşturduğuna işaret eden Bahçivan, "Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz. İSO 500'ün temel göstergelerinin bize söylediği de bu. Bizim reel sektör olarak yaşadıklarımız bir yana; yüksek enflasyonun kamu maliyesi, mali dünya ve hepsinden de önemli toplumdaki oluşturduğu hasar büyük" değerlendirmesini yaptı.

Togg
42. SIRADA

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın önderliğinde 25 Haziran 2018'de kurulan Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu (Togg), İSO 500 listesine 42'nci sıradan girdi. Şirketin üretimden satışları 24 milyar 264 milyon 132 bin 554 TL olarak gerçekleşti.

6 YILI GERİDE BIRAKTI

AVRUPA
YOLUNDA

Bu yıl 6'ncı yaşını dolduran Togg, ürettiği ilk akıllı cihazı T10X ile Türkiye elektrikli otomobil pazarında lider olurken, gelecek yılın başından itibaren yeni modelleriyle Avrupa pazarlarında da boy gösterecek. Togg, 2019'da ön gösterimini yaptığı ikinci akıllı cihazının güncel hali T10F modelini bu yıl sonundan itibaren siparişe açmayı, gelecek yılın başından itibaren kullanıcılara teslim etmeye başlamayı hedefliyor. T10X modelinin Avrupa'da bu yıl sonunda ön siparişe açılması ve 2025'in başından itibaren T10F modeliyle satışa sunulması bekleniyor. Togg, B segmentindeki bir SUV otomobilinin çalışmalarını da sürdürüyor. Bu kapsamda, T8X ismi verilen modelin gelecek yıl ön gösteriminin yapılması bekleniyor. Togg, yeni akıllı cihazlarıyla 2032'ye kadar 5 farklı modelle 1 milyon araç üretmeyi hedefliyor.

HEPSİJET

Elektrikli araçla
dağıtım başladı

Hepsiburada'nın kargo platformu HepsİJET, Netlog Lojistik iş birliğiyle 'Musoshi' adlı yüzde 100 yerli üretim olan 21 adet elektrikli araçla Türkiye'nin belirli bölgelerinde kargo dağıtımına başladı. Elektrikli araçların kullanımıyla birlikte aylık yapılan ortalama 1404 kilometre başına yaklaşık 0,21 ton karbon emisyonunun azaltılması hedefleniyor. Toplam 3.500 araçlık bir dağıtım ağına sahip olan şirket, yıl sonuna kadar 50 elektrikli araca sahip olmayı planlıyor. Hepsiburada Lojistik Grubu CEO'su Hakan Karadoğan, "Projeyle yakıt tüketimini ve karbon salınımını önemli ölçüde düşürerek çevreye duyarlı bir lojistik ağı oluşturacağız" dedi.

FİNANSMAN GİDERİ %92,5 ARTTI

İSO 500'ün finansman giderlerinin 2023'te yüzde 92,5 artarak 533 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Erdal Bahçivan, "Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten 56,9'a çıkmış durumda. Sanayide elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmaya devam ediyor" dedi.

BORÇLAR 4 TRİLYON TL'YE YÜKSELDİ

Enflasyon düzeltilmesi sonrası toplam borçların yaklaşık yüzde 60 artışla 4 trilyon liraya çıktığına işaret eden Bahçivan, "2022'de yüzde 35,7 olan özkaynak payı, 2023'te düzeltme yapılmaması halinde yüzde 33,2'ye düşecek iken, düzeltme sonrası yüzde 54,5'e yükseldi. Enflasyon düzeltilmesi İSO 500'ün bilançosunda öz kaynak payını 21,3 puan artırarak toplam borçların üzerine çıkardı" diye konuştu.

Erdal
Bahçivan

IHRACATA 95.1 MİLYAR DOLAR
KATKI, 804 BİN İSTİHDAM

TÜRKİYE'NİN 500 SANAYİ DEVİNDEN 6.4 TRİLYONLUK SATIŞ

Türkiye'nin 500 sanayi devi listesinde Tüpraş, üretimden satışlarda 484 milyar lirayla yine ilk sırada yer aldı. 500 sanayi kuruluşu 6.4 trilyon liralık üretimden satış yaptı ancak artış sınırlı kaldı. Kârlılıklarında reel gerileme yaşanan sanayi devleri, ihracata da yüzde 2.9 düşüş ile 95.1 milyar dolara katkı yaptı. Türkiye'nin ihracatının yüzde 37.2'sini bu kuruluşlar gerçekleştirdi.

ZİRVE YİNE TÜPRAŞ'IN İstanbul Sanayi Odası (İSO),

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçlarını açıkladı.

Üretimden satışlara göre hazırlanan listenin ilk sırasında geçen yıllarda olduğu gibi Tüpraş yer aldı. Şirket, 484 milyar liralık satış rakamına ulaştı. 2022'de üçüncü sırada bulunan Ford Otomotiv, 2023 yılında 238 milyar liralık üretimden satış ile ikinciliğe çıktı. Önceki yıl ikinci sırada

bulunan Star Rafineri ise yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışıyla üçüncü sırada yer aldı. Araştırmamızın sonuçlarını İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan paylaştı.

YÜZDE 42.1 YUKSELİŞ

İSO 500'de üretimden satışların 2023'te yüzde 42.1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını belirten Bahçivan, "2021 ve 2022'ye göre zayıf bir performansla işaret eden bu artışın 2022 sonundan itibaren geldiğini tahmin etmek zor değil. Üretimden satışlarda büyüme bir önceki yıl yüzde 119 iken, 2023'te yüzde 42.1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardi ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrası ekonomi politikalarında yaşanan değişim belirleyici rol oynadı" dedi.

KÜRESEL DURGUNLUK

Üretimden net satışlardaki asıl dramatik görüntünün reel (enflasyondan arındırılmış) değişimlerde olduğunu ifade eden Bahçivan, "2023 verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında, üretimden satışların 2022 yılına göre reel olarak yüzde 13.8 gerilediği görülüyor" dedi. Zorlu küresel rekabet koşullarının etkisiyle İSO 500'ün ihracatının 2022 yılına göre yüzde 2.9 düşüş ile 95.1 milyar dolara gerilediğini kaydeden Bahçivan, İSO 500 ve genel olarak Türkiye sanayi sektörünün, ihracat pazarlarındaki durgunlukta olumsuz etkilendiğini söyledi.

TOGG'DAN HIZLI GİRİŞ

- Türkiye'nin otomobili Togg, listeye bu yıl ilk kez giriş yaptı. Togg, 24.2 milyar liralık üretimden satışla 500 sanayi devinin arasında 42'nci sıradan dahil oldu. ● İSO İkinci 500'de dahi yer almadan, direkt olarak İSO 500'e adm atan şirket sayısı Togg dahil 17 oldu. ● 500 sanayi devinin arasında 108 adette en çok gıda şirketleri yer aldı. ● 500 sanayi devinin 151'i İstanbul'dan.

85 ŞİRKET HALKA AÇIK

Erdal Bahçivan'ın raporda dikkat ettiği noktalar şöyle:

● 2023'ün en çarpıcı gelişmelerinden biri uzun yıllardır ilk kez ortaya çıkan net kambiyo zararları.

Buna karşılık kambiyo işlemleri haricindeki diğer gelirlerden elde edilen net kâr, 282 milyar liraya çıkarık kur zararını fazlasıyla telafi etti.

● İSO 500'ün finansman giderleri 2023'te yüzde 92.5 artarak 533 milyar liraya yükseldi. Sanayide elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırdı.

● İSO 500'de mali borçlar yüzde 54 artışla 1.3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktı.

● Halka açık şirket sayısı 85'e çıktı.

ÖZKAYNAKLARA DÜZELTME ETKİSİ

Enflasyon düzeltilmesi sonrası verilere bakıldığında, İSO 500'ün aktif toplamının yüzde 126 artarak 8.8 trilyon liraya yükseldiğini belirten Bahçivan, şöyle devam etti: "Bu artışın 2.9 trilyona yakın kısmı enflasyon düzeltilmesinden kaynaklandı. Özkaynaklar 2023'te enflasyon düzeltilmesi sonrası yüzde 245 artarak 4.8 trilyon liraya çıktı. Bu kaleme enflasyon düzeltilmesinin etkisiyle İSO 500'ün kaynak yapısında özkaynaklar lehine önemli bir gelişme sağlandı."

KÂRLILIK ZAYIF KALDI

2023 yılında İSO 500'ün satışlarının yanı sıra kârlılıklarının da zayıf kaldığını dile getiren Bahçivan, şunları söyledi: "2023'te İSO 500'ün faaliyet kârı yüzde 39.7 artarak; 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, 0.3 puan düşüşle yüzde 12.5'e geriledi. Tüm kâr büyüklüklerindeki artışlar, 2023 enflasyonunun altında kalırken, bu da reel olarak gerilemeye işaret etti. İSO 500'de vergi öncesi dönem kâr ve zarar büyüklüğüne göre kâr eden kuruluş sayısı 404'a indi. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak tespit edildi."

İLK 50 FIRMA VE SATIŞ HACMİ

Sıra No	2023 / 2022	Şirket	İl	Üretimden Satış (TL)
1	1	TÜPRAŞ	Kocaeli	484.188.208.633
2	3	Ford Otomotiv	İstanbul	238.014.338.237
3	2	Star Rafineri	Ege Bölgesi	226.774.747.074
4	4	İstanbul Altın Rafinerisi	İstanbul	142.530.681.427
5	7	Toyota Türkiye	Sakarya	127.450.181.339
6	9	Oyak-Renault	İstanbul	107.208.501.270
7	8	Arçelik A.Ş.	İstanbul	99.861.023.084
8	15	Mercedes-Benz Türk	İstanbul	94.255.319.762
9	44	Gramaltın Kiy. Mad. Rafineri	İstanbul	89.948.387.207
10	5	Erdemir	İstanbul	79.521.373.857
11	10	TOFAŞ	İstanbul	78.054.421.270
12	6	İzdemir	İskenderun	76.858.902.029
13	16	Hyundai Assan	Kocaeli	74.337.963.000
14	13	Çolakoglu Metalurji	İstanbul	61.369.293.529
15	11	Elektrik Üretim A.Ş.	Kamu	61.037.232.627
16	14	Şişecam	İstanbul	58.510.196.261
17	30	TUSAS	Ankara	55.183.358.122
18	12	İçdaş	İstanbul	54.554.498.288
19	20	Aselsan	Ankara	53.625.427.894
20	19	Vestel	İstanbul	51.201.136.734
21	17	Tosçelik	İskenderun	48.466.619.474
22	23	BŞH Ev Aletleri	İstanbul	46.373.169.756
23	21	Türkiye Petrolleri	Kamu	46.281.732.965
24	18	Eren Enerji	Zonguldak	41.577.004.564
25	27	Aygaz	İstanbul	40.421.073.258
26	28	KARDEMİR	Karabük	38.466.957.766
27	32	Yıldız Entegre	Kocaeli	38.024.972.866
28	47	Türk Traktör	Ankara	38.001.964.485
29	22	Sasa Polyester	Adana	36.474.550.838
30	25	PETKİM	Ege Bölgesi	35.920.234.122
31	26	Borçelik	İstanbul	34.712.999.462
32	29	Sarkuysan	Kocaeli	34.055.329.781
33	40	Unilever	İstanbul	33.987.125.701
34	43	Eti	Eskişehir	33.469.916.382
35	38	Vestel Elektronik	İstanbul	32.538.073.036
36	34	Er-Bakır	Denizli	28.679.882.067
37	24	Enerjisa	Kocaeli	28.411.309.737
38	37	Yücel Boru	İstanbul	28.041.172.864
39	51	Hayat Kimya	İstanbul	26.247.558.998
40	33	Eti Maden	Kamu	26.173.707.649
41	52	Kastamonu Entegre	İstanbul	24.322.741.610
42	-	Togg	Gemlik	24.264.132.554
43	60	Coca-Cola İçecek	İstanbul	24.028.083.168
44	55	Bosch	Bursa	23.770.380.337
45	48	Kroman Çelik	Kocaeli	23.551.133.475
46	39	Assan Alüminyum	İstanbul	23.537.455.745
47	73	OYAK Çimento	Ankara	23.517.787.353
48	41	Kazan Soda	Ankara	23.282.402.534
49	42	İzmir Demir Çelik	Ege Bölgesi	23.036.431.810
50	65	ROKETSAN	Ankara	22.472.676.014

CALISAN SAYISI ARTTI

İSO 500'ün istihdamı yüzde 1.9 artarak 804 bin kişiye yaklaştı. Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 120 civarında gerçekleşti. İşte son durum:

	2021	2022	2023
Çalışan sayısı	757.024	788.389	803.551
Maaş-ücret (milyon TL)	104.466	193.959	425.866

EN BÜYÜK 500'ÜN EN HIZLISI TOGG

'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' listesine bu yıl Togg damga vurdu. Togg seri üretime geçişinin ilk yılında 9 aylık bilançoyla ISO 500 listesine 42. sıradan girmeyi başardı.

Türkiye'nin en büyük ilk 10 şirketi (Milyar TL)

2023	2022	Şirket	Üretimden satışlar
1	1	TÜPRAŞ	484.2
2	3	Ford	238.0
3	2	Star Rafineri	226.8
4	4	İAR	142.5
5	7	Toyota	127.4
6	9	Oyak-Renault	107.2
7	8	Arçelik	99.9
8	15	Mercedes-Benz	94.2
9	44	Gramaltın	89.9
10	5	Erdemir	79.5

ANADOLU YÜKSELİŞTE

ISO 500'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu odaların Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini kaydeden Bahçivan, "Halen en büyük pay 151 firmayla ISO'ya ait. İstanbul'u 45 kuruluşla Ankara izliyor. Bu odalarımızın ardından, 38'er kuruluşla Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Kocaeli Sanayi Odası, 29 kuruluşla Gaziantep Sanayi Odası geliyor" diye konuştu.

Sanayide ücretlerde yüzde 120 artış

'500 büyük' kuruluş araştırmasını açıklayan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın verdiği bilgiye göre en büyük 500 sanayi kuruluşunun istihdamı geçen yıl 2022'ye göre yüzde 1.9 artarak 804 bin kişiye yaklaştı. Bahçivan "Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 120 oldu" dedi.

TÜRKİYE'NİN sanayi devleri belli oldu. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yapılan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'na göre TÜPRAŞ bu yıl da liderlik koltuğunu korudu. 484 milyar liralık ciroyla TÜPRAŞ 1. olurken bu şirketi 238 milyar liralık satışla Ford Otomotiv ve 227 milyar liralık satışla Star Rafineri takip etti. "500 Büyük" listesine bu yıl Togg damga vurdu.

Togg seri üretime geçişinin ilk yılında 9 aylık bilançoyla ISO 500 listesine 42. sıradan girmeyi başardı. Togg'un üretimden elde ettiği satışlar 2023'te 24.3 milyar TL olarak kaydedildi. Mart 2023'te seri üretime geçen Togg, ilk aracını da aynı ay satmıştı. Şirket 2023 yılında 19 bin 583 adet araç sattı. Bu yılın ocak-mayıs döneminde ise Togg'un elektrikli otomobil satışlarındaki pazar payı 11 bin 288 adetle yüzde

40.89 seviyesinde gerçekleşti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla Türkiye'nin yerli ve milli otomobil rüyası için kurulan Togg, dün ayrıca kuruluşunun 6'ncı yılını doldurdu. 25 Haziran 2018'de kurulan Togg, ürettiği T10X ile Türkiye elektrikli otomobil pazarında lider olurken, gelecek yılın başından itibaren yeni modelleriyle Avrupa pazar-

larında da boy gösterecek. Togg, T10F modelini ise bu yıl sonundan itibaren siparişe açmayı, gelecek yılın başından itibaren de kullanıcılarına teslim etmeye başlamayı hedefliyor. Togg, yeni akıllı cihazlarıyla 2032'ye kadar 5 farklı modelle 1 milyon araç üretmeyi planlıyor.

SANAYİDE TEKNOLOJİ YÜKSELİŞİ

Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketinin üretimden satışları yüzde 42,1 artışla 6,4 trilyon liraya yükseldi. Sanayi devlerinin faaliyet kârı ise yüzde 39,7 artışla 937 milyar liraya çıktı. İlk 500'de yer alan şirketler, 95,1 milyar dolarlık ihracat yaptı. Listede orta-yüksek ve yüksek teknoloji yükselişi dikkat çekti.

Istanbul Sanayi Odası (ISO) her yıl düzenli olarak hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 sonuçları yayınlandı. Üretimden satışlar yöntemiyle yapılan araştırmaya göre, Türkiye'nin en büyük beş sanayi kuruluşu; 484 milyar TL ile TÜPRAŞ, 238 milyar TL ile Ford Otomotiv, 227 milyar TL ile Star Rafineri, 143 milyar TL ile İstanbul Altın Rafinerisi ve 127 milyar TL ile Toyota Otomotiv oldu. Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler ilk 10'a yükseldi.

yükselirken, istihdam ise yüzde 1,9 artışla 804 bin kişiye yaklaştı. İlk 500'deki sanayi kuruluşlarının faaliyet kârı ise yüzde 39,7 artışla 937 milyar liraya çıktı.

İLK 500'ÜN İHRACATI 95 MİLYAR DOLAR

Şirketlerin faaliyet kârlılığı oranı yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e gerilerken, faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 45,5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. ISO 500'deki vergi öncesi kâr ve zarar toplamının yüzde 32,9 artarak 645 milyar liraya yükseldi. Türkiye'nin ihracatında ilk 500 sanayi şirketinin payı yüzde 37,2 seviyesinde gerçekleşti. ISO 500'ün ihracatı yüzde 2,9 düşüş ile 95,1 milyar dolara geriledi.

İSTİHDAM 800 BİNİ AŞTI

Söz konusu 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2022'ye göre yüzde 42,1 artışla 6 trilyon 375 milyar liraya

SANAYİDE TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM DİKKAT ÇEKTI

Dün düzenlenen basın toplantısında araştırma sonuçlarını kamuoyuyla paylaşan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, sanayide orta-yüksek ve yüksek teknolojiye doğru olumlu bir kırılma yaşandığını, geçen yıl 2022'ye kıyasla yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerde oluşturulan toplam katma değer içindeki payın 4 puan arttığını söyledi. Bahçivan, "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji sanayilerin toplam payının yüzde 37,4'e çıkarak şimdiye kadar ki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu" diye konuştu. Erdal Bahçivan, "Üretimden satışlarda yaşanan gerilemede; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarındaki değişim belirleyici rol oynadı" dedi.

FİNANSMAN GİDERLERİ %92,5 ARTTI

Finansman giderlerinin 2023'te yüzde 92,5 artışla 533 milyar liraya yükseldiğini vurgulayan ISO Başkanı, şunları söyledi: "Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıkmış durumda. Son 12 yıllık ortalamamız yüzde 57 olduğu düşünüldüğünde; yıllardan beri hep işaret ettiğimiz üzere sanayicinin elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak gerçeği ile yüz yüze kalmaya devam ettiğinin altını bir kez daha çiziyoruz."

BURAK
KARACA

Aktif toplamlar 9 trilyona dayandı

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verileri bakıldığında, ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 126 artarak 8,8 trilyon liraya yükseldiğini, mali borçların da yüzde 54 artışla 2 trilyon liraya çıktığını kaydetti. Erdal Bahçivan, "ISO olarak her fırsatta dile getirdiğimiz 'devreden KDV' sorununuz hala devam ediyor. 2023'te ISO 500'ün devreden KDV yükü, enflasyon düzeltmesi sonrası verilerle 67 milyar liraya yaklaştı" dedi.

Halka açık şirket sayısı 85'e çıktı

ISO 500'ü Ar-Ge harcaması yapan kuruluş sayısının 265'e çıktığını dile getiren Bahçivan, "Şirketlerimiz Ar-Ge harcamaları 30 milyar lirayı aşmış durumda" dedi. Erdal Bahçivan, ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısının da 85'e yükseldiği bilgisini paylaştı. Sanayi şirketlerinin halka açılmaya dönük ilgisinin 2024'te de sürdüğünü vurgulayan Bahçivan, yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısının 2023'te 8 adet artışla 116'ya yükseldiğini belirtti.

EN BÜYÜK 10 SANAYİ ŞİRKETİ

ŞİRKET	ÜRETİMDEN SATIŞ(milyar TL)
Tüpraş	484,2
Ford Otomotiv	238
Star Rafineri	226,8
İstanbul Altın Rafinerisi	142,5
Toyota Otomotiv	127,5
Oyak-Renault	107,2
Arçelik	100
Mercedes-Benz	94,3
Gramaltın	90
Ereğli Demir Çelik	79,5

TÜMOSAN 49 basamak yükseldi

Albayrak Grubu şirketlerinden TÜMOSAN ise 2023 listesinde bir önceki yıla göre 49 basamak yükselerek 290'ıncı sıradan 241'inci sıraya yerleşti.

Togg devler ligine 42. sıradan girdi

Türkiye'nin Otomobil Girişim Grubu San. ve Tic. A.Ş., Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşlarını derleyen ISO 500 listesinde ilk kez yer aldı. Şirket 2023'te kaydettiği 24,3 milyar TL'lik satış geliriyle sıralamaya 42. sıradan girdi. Togg, Ekim 2022'de üretime başlarken, ilk satışlar 2023 yılının Mart ayında yapılmıştı. Otomotiv Distribütörleri ve Mobilite Derneği verilerine göre 2023 yılında 19 bin 583 adet Togg satışı gerçekleşti.

Bahçivan: Faaliyet kârlılığı yüzde 39.7 artarak 937 milyar liraya çıktı

En büyük 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl 2022'ye göre yüzde 42.1 artarak 6 trilyon 375 milyar liraya vardı. **İSO 500**'ün ihracatı 2022 yılına göre yüzde 2.9 düşüşle 95.1 milyar dolara geriledi.

OLUMLU TABLO

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2023'te faaliyet kârının yüzde 39.7 artışla 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktığını belirtti. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranının 0.3 puan düşüşle yüzde 12.8'den yüzde 12.5'e gerilediğini aktardı.

Faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın (FAVÖK) yüzde 45.5 artışla 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldiğine işaret eden Bahçivan, şunları bildirdi: "Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı 0.3 puan artışla yüzde 15.4'ten yüzde 15.7'ye çıktı. **İSO 500**'deki vergi öncesi kâr ve zarar toplamının yüzde 32.9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Ancak satış kârlılığı oranının 0.7 puan düşüşle yüzde 9.3'ten yüzde 8.6'ya inmesi dikkat çekiyor. Tüm kâr büyüklüklerindeki artışlar, 2023 yılı enflasyonunun altında kalmış bulunuyor ve bu da reel olarak gerilemeye işaret ediyor." Bahçivan, **İSO 500**'de vergi öncesi dönem kâr ve zarar büyüklüğüne göre kâr eden kuruluş sayısının 2023'te 404'e indiğini ifade ederek, "2023'ün en çarpıcı gelişmesinin, uzun yıllardır ilk kez net kambiyo zararının ortaya çıkması olduğunu söylememiz mümkün. **Sanayinin** son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki paylarına da dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu pay, üst üste dört yıl düşüşle 2022'de yüzde 22.9'a kadar geriledikten sonra 2023'te yüzde 41.3'e çıkmış ve geçmiş yıllardaki ortalamasına yaklaştığını gözüküyor" değerlendirmesini yaptı.

FİNANSMAN GİDERLERİ KATLANDI

Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri **İSO 500**'ün en büyük mücadele alanlarından biri olduğunu hatırlattı. Bahçivan, şu bilgileri verdi: "**İSO 500**'ün finansman giderlerinin 2023'te yüzde 92,5 oranında ar-

tarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıkmış durumda. Son 12 yıllık ortalamamızın yüzde 57 olduğu düşünüldüğünde yıllardan beri hep işaret ettiğimiz üzere **sanayicinin** elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak gerçeği ile yüz yüze kalmaya devam ettiğinin altını bir kez daha çiziyoruz."

AKTİF TOPLAMINDA YÜKSELİŞ

Bahçivan, 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilere bakıldığında **İSO 500**'ün aktif toplamının yüzde 126 artarak 3,9 trilyon liradan 8,8 trilyon liraya geldiğini; bu artışın 2,9 trilyona yakın kısmının enflasyon düzeltmesinden kaynaklandığını vurguladı.

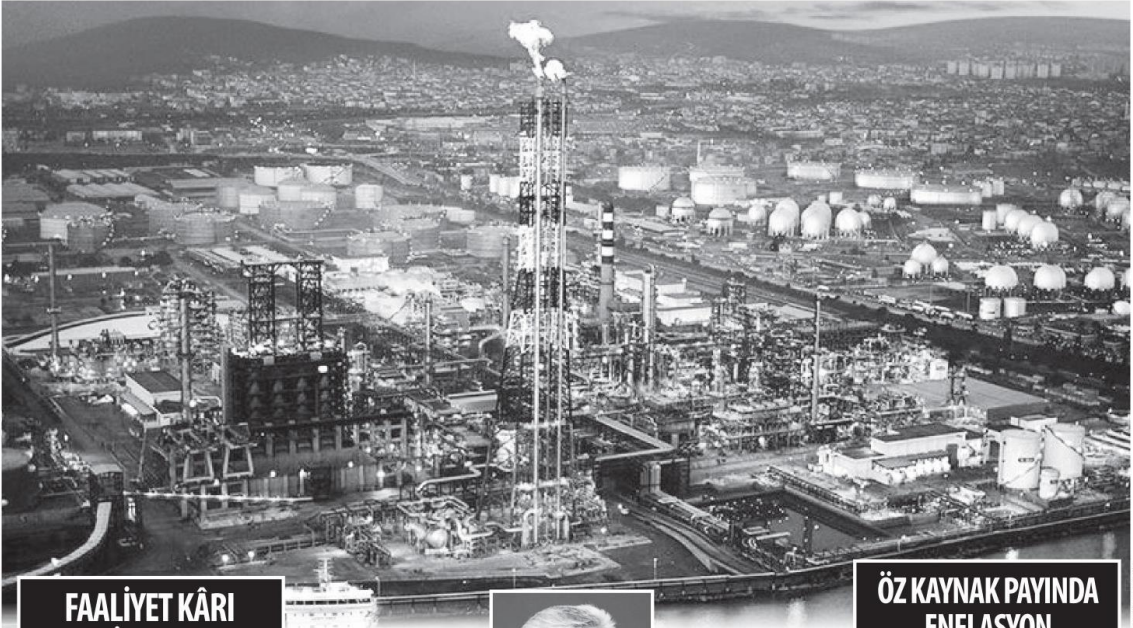
Aktiflerin alt kalemlerine değinen Bahçivan, şöyle devam etti: "Duran varlıklar yüzde 242 artarak 1.4 trilyon liradan 4.7 trilyon liraya ulaşmış görünüyor. Bu artışın 2.7 trilyonluk kısmı enflasyon düzeltmesine bağlı olarak gerçekleşmiş. Dönen varlıklardaki artış ise yüzde 63'le çok daha düşük kalmış ve enflasyon düzeltmesi bu kalemden sadece 173 milyar liralık katkı yapmış gözüküyor. Pasif tarafa baktığımızda, öz kaynaklar 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilere yüzde 245 oranında artarak 1.4 trilyon liradan 4.8 trilyon liraya çıkmış durumda. Bu kalemden enflasyon düzeltmesinin etkisi 2.8 trilyonla oldukça yüksek. Toplam borçlar yaklaşık yüzde 60 artarak 2.5 trilyon liradan 4 trilyon liraya çıkarken düzeltmenin etkisi 31 milyar liraya sınırlı kalmış."

BORÇLARDA DALGALANMA

Bahçivan, 2022'de yüzde 35.7 olan öz kaynak payının 2023'te düzeltme sonrası yüzde 54.5'i bulduğunu söyledi. Enflasyon düzeltmesinin **İSO 500**'ün bilançosunda öz kaynak payını 21.3 puan artırarak toplam borçların üzerine çıkardığını bildirdi. Mali borçların yüzde 54 artışla 1.3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktığını dile getiren Bahçivan, diğer borçların yüzde 66'ya yakın bir artışla 1.2 trilyon liradan 2 trilyon liraya yükseldiğini açıkladı.

En büyük ilk 3 şirketin kârlılıkları katlandı

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları belli oldu. ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'na göre üretimden satışlarda en büyük kuruluş Tüpraş oldu. 2022'de 418 milyar liralık satışla yine zirvede yer alan Tüpraş 2023'te 484 milyar ile yerini korudu. Ford Otomotiv 140 milyarlık üretimden satışlarını 238 milyar liraya çıkararak ikinciliğe yükseldi. Star Rafineri ise üçüncü sıraya gerilemesine rağmen 189 milyar lira olan satışlarını yaklaşık 227 milyar liraya çıkardı.

FAALİYET KÂRI 937 MİLYARA ÇIKTI

■ Bahçvan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2023'te faaliyet karının yüzde 39,7 artışla 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e gerilediğini aktardı. Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 45,5 artışla 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldiğine işaret eden Bahçvan, şunları kaydetti: "Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. ISO 500'deki vergi öncesi kar ve zarar toplamının yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Ancak satış karlılığı oranının 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya inmesi dikkat çekiyor. Tüm kar büyüklüklerindeki artışlar, 2023 yılı enflasyonunun altında kalmış bulunuyor ve bu da reel olarak gerilemeye işaret ediyor." Bahçvan, ISO 500'de vergi öncesi dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre kar eden kuruluş sayısının 2023'te 404'e indiğini ifade ederek, "2023'ün en çarpıcı gelişmesinin, uzun yıllardır ilk kez net kambiyo zararının ortaya çıkması olduğunu söylememiz mümkün. Sanayinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kar ve zarar toplamı içindeki paylarına da dikkatimizi çekmek istiyorum. Bu pay, üst üste dört yıl düşüşle 2022'de yüzde 22,9'a kadar geriledikten sonra 2023'te yüzde 41,3'e çıkmış ve geçmiş yıllardaki ortalamasına yaklaşmış gözüküyor" değerlendirmesini yaptı.

Türkiye'nin 2023 sanayi devleri belli oldu. İstanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'nın sonuçları açıklandı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçvan'ın açıkladığı sonuçlara göre ilk 10'a giren şirketlerde iki önemli değişiklik olurken zirvedeki firma değişmedi. Listedeki şirketlerin kârlılıkları katlandı. 2022 yılında üretimden satışlarda 418 milyar lira ile zirvede olan Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 484,2 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma ünvanını korudu. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda listede ilk sırayı alırken, 2022'de 140 milyar lira ile üçüncü sırada olan Ford Otomotiv 238 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. 2022'de 189 milyar lira

Erdal Bahçvan

ile ikinci sırada bulunan Star Rafineri ise 226,8 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (IAR) 142,5 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, geçen yıl 7'nci sırada bulunan Toyota Otomotiv 127,4 milyar lirayla 5'inci sıraya yükseldi. Oyak-Renault ise üç basamak yükselerek 107,2 milyar lirayla 6'ncı sıraya çıktı. Arçelik 99,9 milyar lirayla 7'nci olurken, Mercedes-Benz Türk AŞ ise 94,2 milyar lirayla 15'inci sıradan 8'inci sıraya yükseldi. 2022'de 44'üncü sırada olan Gramaltın Kıymetli Madenler Rafineri San. Tic. AŞ 89,9 milyar lira ile 9'uncu sıraya çıktı. Geçen yılki listeye göre 5 basamak gerileyen Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAAŞ, bu yıl 79,5 milyar ile listede 10'uncu sırada yer aldı. -EKONOMİ SERVİSİ

ISO 500'ÜN İHRACATINDA YÜZDE 2,9 GERİLEME

■ Erdal Bahçvan, üretimden satışların 50'lük gruplara göre dağılımına bakıldığında, ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl da sürdürdüğünü bildirdi. Türkiye'nin 2023 ihracatının zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen binde 5 artarak 255,4 milyar dolara ulaştığını hatırlatan Bahçvan, "ISO 500'ün ihracatı 2022 yılına göre yüzde 2,9 düşüşle 95,1 milyar dolara gerilediğini görüyoruz. Türkiye'nin sanayi ihracatı ise binde 2 düşüşle 245,6 milyar dolara geriledi. 2023 yılında ISO 500 ve genel olarak Türkiye sanayi sektörü, ihracat pazarındaki durgunluktan olumsuz etkilennmiş gözüküyor. Yine de ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda, bu oranın yüzde 38,7 ile yüzde 40 bandına yakın seyrettiğini görüyoruz" diye konuştu.

ASLAN PAYI METALLER VE MAKİNE İMALATININ

■ Bahçvan, 2023'te üretimden satışlara göre en yüksek paya sahip sektörün yüzde 22,5 ile ana metaller ve makine imalatı sanayi olduğunu, bu sektörde yüzde 19,7 ile kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünlerinin, yüzde 17,7 ile kara, deniz taşıtları ve yan sanayinin izlediğini söyledi. Erdal Bahçvan, Türk sanayi sektöründe yabancı sermaye paylı kuruluşların önemli bir rol oynamaya devam ettiğini belirterek, 2010'lu yıllarla düşüş eğilimi gösteren yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısının 2023'te 8 adet artışla 116'ya yükselmesini, ISO 500'ün olumlu göstergelerinden biri olarak gördüklerini ifade etti.

ÖZ KAYNAK PAYINDA ENFLASYON DÜZELTMEYİLE YÜKSELİŞ

■ Bahçvan, 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilere bakıldığında, ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 126 artarak 3,9 trilyon liradan 8,8 trilyon liraya yükseldiğini, bu artışın 2,9 trilyona yakın kısmının enflasyon düzeltmesinden kaynaklandığını söyledi. Aktiflerin alt kalemlerine değinen Bahçvan, "Duran varlıklar yüzde 242 artarak 1,4 trilyon liradan 4,7 trilyon liraya ulaştığını görüyoruz. Bu artışın 2,7 trilyonluk kısmı enflasyon düzeltmesine bağlı olarak gerçekleşmiş. Dönen varlıklardaki artış ise yüzde 63 ile çok daha düşük kalmış ve enflasyon düzeltmesi bu kalemden sadece 173 milyar liralık katkı yapmış gözüküyor. Pasif tarafta baktığımızda, özkaynaklar 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilere yüzde 245 oranında artarak 1,4 trilyon liradan 4,8 trilyon liraya çıkmış durumda. Bu kalemden enflasyon düzeltmesinin etkisi 2,8 trilyon ile oldukça yüksek. Toplam borçlar yaklaşık yüzde 60 artarak 2,5 trilyon liradan 4 trilyon liraya çıkarken, düzeltmenin etkisi 31 milyar lira ile sınırlı kalmış" dedi. Bahçvan, 2022'de yüzde 35,7 olan öz kaynak payının 2023'te düzeltme yapılmaması halinde yüzde 33,2'ye düşecekken düzeltme sonrası yüzde 54,5'e yükseldiğini ve enflasyon düzeltmesinin ISO 500'ün bilançosunda öz kaynak payını 21,3 puan artıran toplam borçların üzerine çıkardığını bildirdi.

484,2 milyar TL ile en büyük TÜPRAŞ

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 484,2 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma ünvanını korudu.

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 484,2 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2022'de üçüncü sırada olan Ford Otomotiv 238 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Star Rafineri ise 226,8 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 142,5 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer aldı.

İLK 10'DA 4 OTOMOTİV ŞİRKETİ

Geçen yıl 7'nci sırada bulunan Toyota Otomotiv 127,4 milyar lirayla 5'inci sıraya yükseldi. Oyak-Renault ise üç basamak yükselerek 107,2 milyar lirayla 6'ncı sıraya çıktı. Arçelik 99,9 milyar lirayla 7'nci olurken, Mercedes-Benz Türk AŞ ise 94,2 milyar lirayla 15'inci sıradan 8'inci sıraya yükseldi. 2022'de 44'üncü sırada olan Gramaltın Kıymetli Madenler Rafineri San. Tic. AŞ 89,9 milyar lira

ile 9'uncü sıraya çıktı. Geçen yılki listeye göre 5 basamak gerileyen Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ, bu yıl 79,5 milyar ile listede 10'uncü sırada yer aldı.

SANAYİ İHRACATI BİNDE 2 DÜŞTÜ

Türkiye'nin 2023 ihracatının binde 5 artarak 255,4 milyar dolara ulaştığını hatırlatan Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı 2022 yılına göre yüzde 2,9 düşüyle 95,1 milyar dolara gerilediğini görüyoruz. Türkiye'nin sanayi ihracatı ise binde 2 düşüyle 245,6 milyar dolara gerilemişti. 2023 yılında İSO 500 ve genel olarak Türkiye sanayi sektörü, ihracat pazarındaki durgunluktan olumsuz etkilenmiş gözüküyor. Yine de İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı için-

deki payına baktığımızda, bu oranın yüzde 38,7 ile yüzde 40 bandına yakın seyrettiğini görüyoruz" dedi.

KAR EDEN KURULUŞ SAYISI 404'E İNDİ

İSO 500'de vergi öncesi dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre kar eden kuruluş sayısının 2023'te 404'e indiğini söyleyen Bahçivan, "Uzun yıllardır ilk kez net kambiyo zararının ortaya çıkması olduğunu söylememiz mümkün. Sanayinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kar ve zarar toplamı içindeki paylarına da dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu pay, üst üste dört yıl düşüyle 2022'de yüzde 22,9'a kadar geriledikten sonra 2023'te yüzde 41,3'e çıkmış ve geçmiş yıllardaki ortalamasına yaklaşmış gözüküyor"

Mücadelemiz üretim ekonomisinin önemini öne çıkarmak

İSO 500'ün bu yılki sonuçlarının iç ve dış ekonomik konjonktüre bağlı olarak biraz karamsar olabileceğini belirten Bahçivan şunları konuştu: "Ama Türk sanayisinin en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürdüğünü göstermesi açısından da çok değerlidir. Sanayicilerimiz uluslararası rakiplerine karşı mücadele gücünü her geçen gün biraz daha artırmaktadır. Çabamız ve mücadelemiz, üretim ekonomisinin önemini öne çıkarmak. Böylece üretime verilen desteğin nitelikli bir konuma gelmesini sağlayarak bu güçlü daha rekabet edebilir boyuta taşımak içindir."

Bahçivan raporu açıkladı

Türkiye'nin en büyük kuruluşu Tüpraş

Stanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından düzenlenen ve 1968'den bu yana her yıl açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları kamuoyuyla paylaşıldı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan rapora göre, 2023 yılında üretimden satışlara göre en büyük sanayi kuruluşu 484 milyar liralık satışla Tüpraş oldu. Tüpraş, uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2023 yılında da korudu. Ford Otomotiv 238 milyar lira ile ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırayı 227 milyar liralık satışla Star Rafineri aldı. İlk 10'da Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler bu yıl yer aldı.

ÜRETİMDEN SATIŞLARDA ARTIŞ

İSO 500'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 6 trilyon 375 milyar liraya ulaştı. Bahçivan, bu artışın 2022 yılının sonlarından itibaren beklendiğini belirterek, yavaşlayan küresel talep, deprem felaketleri ve seçim sonrasındaki ekonomik politika değişikliklerinin etkili olduğunu vurguladı. 2023 verileri enflasyonla arındırıldığında, üretimden satışların reel olarak yüzde 13,8 gerilediği görüldü.

İSO 500'ün ihracatı 2023'te yüzde 2,9 düşüşle 95,1 milyar dolara geriledi. Türkiye sanayi ihracatı ise binde 2 düşüşle 245,6 milyar dolara indi. Bahçivan, küresel rekabet koşulları ve durgunluk nedeniyle bu düşüşlerin yaşandığını belirtti. Ayrıca, **İSO 500**'ün faaliyet karı yüzde 39,7 artmasına rağmen, karlılık oranı yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e düştü. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 32,9 artarak 645 milyar liraya ulaştı, ancak reel olarak karlılıklar geriledi.

FİNANSMAN GİDERLERİ VE ENFLASYON DÜZELTMESİ

2023'te **İSO 500**'ün finansman giderleri yüzde 92,5 artarak 533 milyar liraya yükseldi. Enflasyon düzeltmesi sonrasında **İSO 500**'ün aktif toplamı yüzde 126 artışla 8,8 trilyon liraya ulaştı. Özkaynaklar ise yüzde 245 artışla 4,8 trilyon liraya çıktı. Bahçivan, enflasyon düzeltmesinin bilanço yapısında önemli gelişmeler sağladığını belirtti.

Sanayinin teknoloji yoğunluklarına göre yaratılan katma değer orta-yüksek ve yüksek teknolojiye kaymasının olumlu bir gelişme olduğunu belirten Bahçivan, halka açık şirket sayısının 85'e yükseldiğini söyledi. Ayrıca, yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı 116'ya çıktı.

Bahçivan, yüksek enflasyonun şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yarattığını ve ekonomide ciddi hasarlara neden olduğunu vurguladı. 2023 yılı, finansal istikrardan uzaklaşmanın etkilerinin görüldüğü bir yıl olarak kaydedildi.

Enflasyonun altında kalan kârın, yarısı da faize gitti!

Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2023 yılında enflasyondan arındırılmış üretimden satışları yüzde 13,8, vergi öncesi dönem kârları da yüzde 19,3 azalırken, finansman giderleri yüzde 16,8 arttı

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırması, yüksek enflasyonun geçen yıl satışları ve kârlılığı baskıladığını, finansman maliyetlerinden kaynaklı mali baskının ise önemli ölçüde arttığını ortaya koydu. İlk 500'ün finansman giderleri 2023'te yüzde 92,5 oranında artarak 533 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı da 15,6 puan artışla yüzde 41'den 57'ye çıktı. Büyük şirketler ayrıca uzun aranın ardından geçen yıl kambiyo zararını yazdı. Kambiyo işlemlerinden geçen yıl 15,9 milyar lira tutarında zarar oluştu. **MERVE YİĞİTCAN/10-11**

"Yumuşak iniş derken, sert çökme riski var"

Araştırma sonuçlarını değerlendiren İSO Başkanı **Erdal Bahçivan**, 2022 yılında ekonomide rasyonaliteden kopuşun kamu maliyesi, finans sektörü ve reel sektörle birlikte toplumda da enflasyon kaynaklı önemli hasarlar yarattığını söyledi. Bahçivan, "Artık hepimiz biliyoruz ki yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yaratıyor. Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz" dedi. Toplantıda soruları da yanıtlayan **Erdal Bahçivan**, 2024'ün de geçen yıldan daha parlak bir yıl olmayacağına işaret ederek, "Sert demesek de ekonomide bir iniş olacağı kesin. Biz sağlıklı iniş olmasını bekliyoruz, ama yumuşak iniş yapalım derken sert çökme riskimiz var" diye konuştu.

► SATIŞLAR ZAYIF SEYRETTİ

Üretimden satışlar yüzde 42,1, net satışlar yüzde 43,5 arttı. TÜFE ile arındırılmış olarak ise sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 13 daraldı. Deprem etkisi ile seçim belirsizliği ve zayıf dış talep daralamada etkili oldu.

► KÂRLILIKLAR AZALDI

Satış kârlılığı 0,7 puan azalışla yüzde 8,6'ya indi. Enflasyon düzeltmesinin etkisiyle aktif kârlılığı 2022'deki yüzde 12,4'ten geçen yıl 7,3'e, özkaynak kârlılığı da yüzde 34,8'den 13,4'e geriledi. 500 büyük şirketten 96'sı vergi öncesi dönem zarar açıkladı.

► MALİ BASKI ARTTI

Faz ödemelerinin oluşturduğu mali baskı belirgin şekilde arttı. 2022'de yüzde 47 olarak gerçekleşen faiz ödemelerindeki artış oranı, geçen yıl yüzde 106'yı aştı. Finansmana erişimin zorlaşması, kredi artışını yüzde 58,5'e sınırladı.

► İHRACAT DARALDI

Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 0,5 arttığı 2023 yılında, 500 büyük kuruluşun ihracatı yüzde 3 düşüşle 95 milyar dolara geriledi.

► KATMA DEĞERLİ ÜRETİM ARTTI

Yaratılan katma değerle, orta-düşük teknolojinin payı 3,8 puan düşüşle 33,9 olurken, orta-yüksek teknoloji üretim payı 3,1 puan artışla yüzde 30,3'e yükseldi.

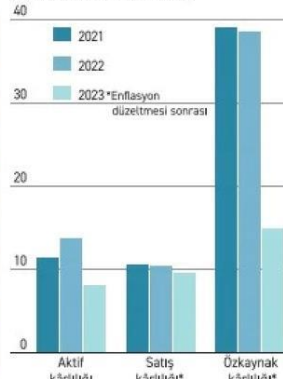
► EN BÜYÜK DEĞİŞMEDİ

Üretimden satışlarda geçen yıl Tüpraş, ilk sıradaki yerini korudu. Ford Otomotiv (2.) ve Star Rafineri (3.) ise yer değiştirdi.

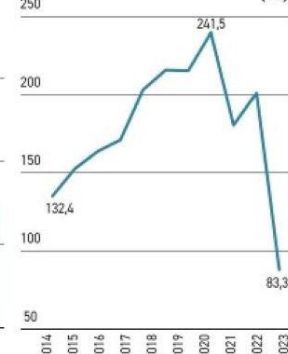
500 Büyük **sanayi** kuruluşunun karnesi

(Büyüklükler - milyar TL)	2023	Nom.Değ. (%)	Reel değ. (TÜFE ile; %)	Reel değ. (Yİ-ÜFE ile; %)
Üretimden satışlar (net)	6.374,7	42,1	-13,8	-1,4
Net satışlar	7.503,5	43,5	-12,9	-0,5
İhracat (milyar \$)	95,1	-	-	-
Dönem kârı-zararı (VÖ)	645,0	32,9	-19,3	-7,9
Toplam borçlar	4.013,0	59,8	-3,0	10,8
-Kısa vadeli	2.851,1	63,5	-0,7	13,4
-Uzun vadeli	1.161,9	51,3	-8,2	4,9
Mali borçlar	971,2	-25,5	-54,8	-48,4
Özkaynak	4.815,3	244,7	109,2	139,0
Aktif toplamı	8.828,4	125,9	37,1	56,6
Ödenen faizler	275,5	105,6	24,8	42,5
Brüt katma değer (ür.fiy.)	1.749,8	61,2	-2,1	11,8

Kârlılık oranları (%)

Toplam borçlar/özkaynaklar (%)

• TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 500 SANAYİ KURULUŞU AÇIKLANDI

Sanayi devlerine 'kâr' muhalefeti

MERVE YİĞİTÇAN

İstanbul Sanayi Odası'nın bu yıl 56'ncısını hazırladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (BSK) Araştırması"nın 2023 yılı sonuçları açıklandı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı İrdal Bahçivan'ın açıkladığı sonuçlara göre, geçen yıl üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı 238 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv takip ederken, üçüncü sırada yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star Rafineri yer aldı. ISO 500'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. ISO 500 2022 sonuçlarından farklı olarak geçen yıl ilk 10'a iki yeni şirket girdi.

SATIŞLAR REEL OLARAK YÜZDE 13,8 AZALDI

Türkiye sanayisinin bir anlamda röntgenini çeken araştırma sonuçları, üretim faaliyetlerindeki gelişmelere ve yüksek enflasyonun sanayici üzerindeki etkilerine ilişkin kritik mesajlar veriyor. 2023 yılında yüzde 4,5 büyüyen Türkiye ekonomisine karşın, sanayi sektörünün yüzde 0,8; imalat sanayinin ise yüzde 1,6 gibi görece zayıf büyümesinin alt kırılımları ISO 500 2023 sonuçlarında daha iyi görülüyor. Yani sıra 2023 yılı bilançolarına uygulanan enflasyon muhasebesinin ISO 500 firmalarının özkaynak ve aktif toplamı büyüklüklerini de önemli ölçüde etkilediği dikkat çekiyor. Araştırma sonuçlarına göre, ISO 500'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. ISO 500'ün üretimden satışlarının 2021'de yüzde 73,8; 2022'de ise yüzde 119 artışı düşüldüğünde geçen yıl büyüme daha zayıf gerçekleşti.

Enflasyondan arındırıldığında ise üretimden satışlardan daha dramatik bir düşüş dikkat çekiyor. Buna göre, 2023 verileri yıl sonu TÜFE oranı olan yüzde 64,77 ile arındırıldığında, üretimden satışlar 2022 yılında göre reel olarak yüzde 13,8 oranında daraldı. Yıl sonu ÜFE ile arındırıldığında ise üretimden satışlar reel olarak yüzde 1,5 geriledi. Rapora göre, satışlardaki bu zayıf artışta deprem felaketi ve yılın ikinci çeyreğindeki çalışma gün sayısının azalması etkili olurken, genel seçim sürecinin atmosferi ile bekle-gör dönemine girilmesi olmasının sanayi sektörünün performansını olumsuz etkilediği kaydedildi. Yani sıra, yılın ikinci yarısından itibaren artan maliyetler ve sıkı para politikalarının da sanayi sektörünün performansını sınırladığı yine raporda dikkat çekilen bir diğer husus oldu.

DEV ŞİRKETLERİN İHRACATI GERİLEDİ

Sanayi devlerinin ihracat performansına bakıldığında, zorlu küresel rekabet koşullarının etkisiyle ISO 500'ün ihracatı 2022 yılına göre yüzde 2,9 düşüşle 95,1 milyar dolara geriledi. Aynı yıl Türkiye ihracatı binde 5 artarken, ISO 500 firmalarının ihracatının da gerilemesi sanayi devlerinin ihracat pazarlarındaki durğunlukta fazlaca etkilendiğini gösteriyor. Öteyandan ISO 500'ün

İlk 500'de en fazla yükselenler

Sıra	2022	2021	Kuruluşlar	Değişim
192	499	Schmid Pekintaş Güneş Enerji Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.	307	
122	406	Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü	284	
289	474	İSS Hazır Yemek Üretim ve Hizmet A.Ş.	185	
200	384	Verde Yağ Besin Maddeleri San. ve Tic. A.Ş.	184	
278	459	Ofi Tarım San. ve Tic. A.Ş.	181	
113	281	Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş.	168	
81	247	Same Deutz Fahr Traktör San. ve Tic. A.Ş.	166	
254	418	Koluman Otomotiv Endüstri A.Ş.	164	
212	358	Nursan Kablo Donanımları San. ve Tic. A.Ş.	146	
111	244	Tersan Tersanecilik San. ve Tic. A.Ş.	133	

DEVLER KAMBYO ZARARI YAZDI

ISO 500'ün karlılık bileşenlerine bakıldığında ise en çok göze çarpan uzun yıllar sonra ilk kez net kambiyo zararının ortaya çıkması oldu. Buna karşılık kambiyo işlemleri haricindeki diğer gelirlerden elde edilen net kar, 282 milyar liraya çıktı. Böylece toplam faaliyet dışı gelirlerin net satışlara oranı yüzde 2,1'den yüzde 3,6'ya

çıkta. ISO 500'ün finansman giderleri ise 2023'te yüzde 92,5 oranında artarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıktı. Bu durum sanayicinin karının yarısından fazlasını finansman giderlerine harcadığını ortaya koyuyor.

Listeye yeni girenler

Sıra	Kuruluş
42	Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu San. ve Tic. A.Ş.
142	Yeniköy Kemerköy Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.
172	Vatan Kablo Metal Endüstri ve Ticaret A.Ş.
236	Dorçe Prefabrik Yapı ve İnşaat San. Tic. A.Ş.
257	Acacia Maden İşletmeleri A.Ş.
287	Tarım Kredi Süt Ürünleri A.Ş.
352	Elif Plastik Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.
360	Sunar Mısır Entegre Tesisleri San. ve Tic. A.Ş.
409	Esen Plastik San. ve Tic. A.Ş.
423	Korel Elektronik San. ve Tic. A.Ş.
425	İlhan Demir Çelik ve Boru Profil Endüstri A.Ş.
476	Tarım Kredi Yağ San. ve Tic. A.Ş.
493	Özse Beton Madencilik İnşaat San. Tic. A.Ş.
498	Halavet Gıda San. ve Tic. A.Ş.
453	Batsöke Söke Çimento Sanayi T.A.Ş.

Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına bakıldığında, 2021'de yüzde 38,1; 2022'de ise yüzde 38,5 olan söz konusu oranın geçen yıl yüzde 37,2 olduğu görülüyor. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatındaki payı ise geçen yıl yüzde 38,7 olarak gerçekleşti.

KÂR EDEN ŞİRKET SAYISI 404'E İNDİ

Raporda en dikkat çeken veri gruplarından biri de ISO 500 firmalarının karlılıklarında yaşanan sınırlı büyüme oldu. Zira tüm kar büyüklüklerindeki artışlar, yılsonu enflasyonunun altında kalırken, reel olarak düşüşe işaret ediyor. Buna göre, 2023'te ISO 500'ün faaliyet karı yüzde 39,7 oranında artarak; 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. ISO 500 kuruluşlarının bir diğer karlılık göstergesi olan faiz, amortis-

DÜZELTME ÖZKAYNAK PAYINI OLUMLU ETKİLEDİ

ISO 500'ün aktif toplamı yüzde 126 artarak 8,8 trilyon liraya yükseldi. Bu artışın 2,9 trilyona yakın kısmı enflasyon düzeltesinden kaynaklandı. Aktiflerin alt kalemlerine inildiğinde, duran varlıklar yüzde 242 artarak 4,7 trilyon liraya çıkarken, bu artışın 2,7 trilyonluk kısmı enflasyon düzeltesine bağlı olarak gerçekleşti. Dönen varlıklardaki artış ise yüzde 63 ile daha düşük kaldı. Pasif tarafta ise özkaynaklar 2023'te enflasyon düzeltesini sonrası verilerle yüzde 245 oranında artarak 4,8 trilyon liraya çıkarken, bu kalemde enflasyon düzeltesinin etkisi 2,8 trilyon oldu. Düzeltilme sonrası toplam borçlar yaklaşık yüzde 60 artarak 4 trilyon liraya çıkarken, düzeltilmenin etkisi 31 milyar lira ile sınırlı kaldı. Borç/özkaynak ilişkisine bakıldığında ise, enflasyon düzeltesinin etkisiyle ISO 500'ün kaynak yapısında özkaynaklar lehine önemli bir gelişme sağlandı. 2022'de yüzde 35,7 olan özkaynak payı, 2023'te düzeltilme yapılmaması halinde yüzde 33,2'ye düşecek iken, düzeltilme sonrası yüzde 54,5'e yükseldi.

man ve vergi öncesi karı da yüzde 45,5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. Yani sıra ISO 500'deki vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükselirken, satış karlılığı oranının 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya indiği göze çarıyor. Öte yandan ISO 500'de dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre kar eden kuruluş sayısının geçen yıl bir önceki yıla göre 38 adet düşerek 404'e gerilemesi, zarar eden şirket sayısının da 58'den 96'ya çıkması söz konusu verileri destekliyor.

Aktif karlılık oranına bakıldığında ise bu göstergenin enflasyon düzeltesinden olumsuz etkilendiği görülüyor. Buna göre enflasyon düzeltilmesi öncesi yüzde 10,8 olan aktif karlılığı, düzeltilme sonrası yüzde 7,3'e kadar iniyor.

Yüksek enflasyon ve zorlu finansman koşulları altında üretim gücü aşınan sanayici için 'kar yılı değil, ar yıl' olarak geçen 2023'ten sanayinin devleri de nasibini aldı. ISO 500-2023 sonuçlarına göre, devlerin satışları geçen yıl reel olarak yüzde 13,8 daraldı. İlk 500'ün tüm kar büyüklüklerindeki artışlar da yılsonu enflasyonunun altında kaldı.

İkinci ligden birinci lige yükselenler

2023	Kuruluşlar
167	FNSS Savunma Sistemleri A.Ş.
169	Onsa Rafineri A.Ş.
233	Noksel Çelik Boru Sanayi A.Ş.
282	Smart Güneş Enerjisi Teknolojileri Ar-Ge Üretim San.A.Ş.
299	Farplas Otomotiv A.Ş.
381	Dardanel Önemtaş Gıda Sanayi A.Ş.
385	Nuh Beton A.Ş.
387	Erkunt Traktör Sanayi A.Ş.
388	Vergo Enerji Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.
401	Kula Yağ ve Emek Yem San. Tic. A.Ş.
404	Seksüt Endüstri Kurumu A.Ş.
418	Fellow Enerji A.Ş.
424	Samsun Yurt Savunma San. ve Tic. A.Ş.
428	Santa Farma İlaç Sanayi A.Ş.
435	Özgüven Kablo San. ve Tic. Ltd. Şti.
441	Humanis Sağlık A.Ş.
442	Pilyem Gıda Tarım San. ve Tic. A.Ş.
445	Taçim Çimento San. ve Tic. A.Ş.
447	Daxler Enerji A.Ş.
450	Rollmech Automotive San. ve Tic. A.Ş.
452	Assan Panel San. ve Tic. A.Ş.
456	Krone Metal A.Ş.
457	Krone Ticari Araçlar San. ve Tic. A.Ş.
461	Detay Gıda San. ve Tic. A.Ş.
462	Hattat Traktör San. ve Tic. A.Ş.
467	Kartal Halı Tekstil San. ve Tic. A.Ş.
470	Kalekim Kimyevi Maddeler San. ve Tic. A.Ş.
472	Baştaş Başkent Çimento San. ve Tic. A.Ş.
474	Unsan Un San. ve Tic. A.Ş.
482	Lider Petfood Yem San. ve Tic. A.Ş.
483	Della Gıda San. ve Tic. A.Ş.
489	Opsan Orijinal Sac Parça San. ve Tic. A.Ş.
490	Boyteks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.
492	Mirol Hediyeçilik Eşya San. ve Tic. A.Ş.
496	Milat Halı San. ve Tic. A.Ş.
497	Johnson Electric Otomotiv Ürünleri Ltd. Şti.

SANAYİ DEVLERİNİN 'DEVREDEN KDV' SORUNU BİTMİYOR

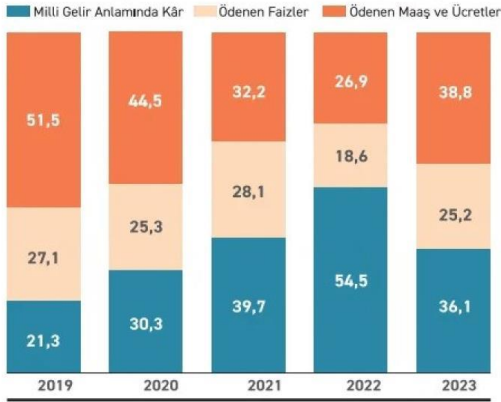
İSO 500'ün devreden KDV yükü, 2023 yılında enflasyon düzeltmesi sonrası verilerle yüzde 36,5 oranında artarak 66 milyar 753 milyar liraya yükseldi. 2021 yılında bu tutar 23 milyar 624 milyon lira, 2022 yılında ise 48 milyar 893 milyar liraydı. **Sanayicilerin devreden KDV** sorununu değerlendiren **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, "Söz konusu artış, enflasyonun altında kalması bakımında geçen yıllara göre bir nebze daha pozitif tablo sunsa da biz bu döngüyü, **sanayi** kuruluşlarımızın, devlete sıfır faiz ve sonsuz vade ile borç vermesi olarak tanımlamayı sürdürüyoruz. Özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde, KDV

alacaklarının iadesi geciktikçe bu durum firmalarımızın nakit akışı açısından daha önemli bir yük haline geliyor" ifadelerini kullandı.

Net katma değer faktör gelirlerine göre dağılımı (%)

Yaratılan katma değerde ücret ve maaşların payı %38,8

İSO 500 çalışması kapsamında **sanayi** kuruluşlarının yarattıkları net katma değer faktör gelirlerine göre dağılımı da inceleniyor. Buna göre, 2023 yılında İSO 500'ün yarattığı net katma değer içerisinde milli gelir anlamında karın payı yüzde 54,5'ten yüzde 36,1'e gerilerken, ödenen faizlerin payı yüzde 18,6'dan yüzde 25,2'ye ve ödenen maaş ve ücretlerin payı ise yüzde 26,9'dan yüzde 38,8'e yükseldi. Rapora

göre, bu gelişmeler 2023 yılında karlılık oranlarında düşüşe karşın yüksek ücret artışlarının ve EYT düzenlemesi kapsamındaki ikramiye ödemelerinin etkisini yansıtıyor. Öte yandan ücretlerin payında toparlanma, 2019-2022 yılları boyunca yaşanan belirgin düşüşü takip ederken, oran hala 2021 öncesi seviyelerinin altında kaldı. Zira ödenen maaş ve ücretlerin payı 2015'te yüzde 56,5; 2016'da

yüzde 52,7; 2017'de yüzde 46,9; 2018'de yüzde 54,7 olarak hesaplanmıştı. Öte yandan 2023'te net katma değerdeki pay itibarıyla en belirgin düşüş gösteren faktör gelirinin ise milli gelir anlamında kar olduğu görülüyor.

EYT etkisi gözlemlendi

Yanı sıra İSO 500 2023 çalışmasına göre, İSO 500'ün istihdamını 2023 yılında yüzde 1,9 artırarak 788 bin 389'dan 803 bin

551'e yükselttiği görülüyor. Aynı zamanda İSO 500 firmalarının ödediği maaş ve ücretlerin de geçen yıl bir öncekiyle göre yüzde 119,6 artarak 193 milyar 959 milyon TL'den 425 milyar 866 milyon TL'ye çıktığı görülüyor. Öte yandan nispi hasıla oranlarına bakıldığında ise en yüksek orana sahip sektör elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemleri olurken, en yüksek orana sahip imalat sektörü ise kimyasal ürünler oldu.

DEPREM GÖLGE DÜŞÜRDÜ İHRACAT %2.9 GERİLEDİ

Sanayi

enflasyona yenildi

ERDAL BAHCIVAN:
Yüksek enflasyonun hasarı da yüksek
İSO Başkanı Bahçivan, "Hangi göstereyi kullanırsak kullanalım, İSO 500'ün üretimden satışları, enflasyonun altında kaldı ve reel olarak geriledi" dedi. Bahçivan, yüksek enflasyonun sadece sanayiye değil topluma verdiği hasarı da büyük olduğunu söyledi.

490
2023'te kâr eden şirket - FAVÖK

85
Halka açık şirket sayısı

%22.5
İSO 500'de en büyük sektör olan ana metal ve makine imalatının payı

500
şirketin tam listesi sayfa 10-11'de

10
2023'te zarar eden şirket - FAVÖK

804 bin
Çalışan sayısı

2019
%41.4

2023
%51.7

KISA VADELİ MALİ BORÇLARIN TOPLAM MALİ BORÇLAR İÇİNDEKİ PAYI

TEMEL GÖSTERGELER

6.374.713
milyon TL
Üretimden satışlar

937.338
milyon TL
Faaliyet kârı

533.370
milyon TL
Finansman giderleri

1.175.064
milyon TL
Faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr

645.018
milyon TL
Vergi öncesi dönem kârı

95.1
milyar \$
İSO500'ün ihracatı

Nurdoğan ARSLAN ERGÜN

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' Araştırması'nın 2023 yılı sonuçlarını açıkladı. Temel göstergeler, 6 Şubat depremlerini ve enflasyonun sanayi sektörünün üzerindeki etkisini yansıttı. İSO 500'ün üretimden satışları 6 trilyon 375 milyar TL oldu. 2022'de yüzde 119 artan üretimden satışlar, 2023'te yüzde 42.1 artarken reel olarak yüzde 13.8 geriledi. Listenin birincisi ise değişmedi ve 484 milyar liralık üretimden satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı Ford Otomotiv ve Star Rafineri izledi. Bu yıl ilk defa, ilk 10'a Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler girdi. **s10-11-12**

Tüm küresel faktörlerin yanı sıra, 6 Şubat depremlerinin yarattığı darbe ve yüksek enflasyon, sanayi ve imalat sektörlerinin 2023 performansına gölge düşürdü. İSO 500'ün üretimden satışlarının artışı enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi.

349
İSO500'de diğer odalara kayıtlı şirket sayısı

Türkiye'nin en büyük ilk 10 kuruluşu

- 1 Tüpraş
- 2 Ford Otomotiv
- 3 Star Rafineri
- 4 İstanbul Altın Rafinerisi
- 5 Toyota Otomotiv
- 6 Oyak - Renault
- 7 Arçelik
- 8 Mercedes-Benz
- 9 Gramaltın Kıymetli Madenler
- 10 Ereğli Demir Çelik

Reel değişimler
TOPLAMBORÇLAR
%-3.0

ÖZKAYNAK
%109.2

DÖNEM KÂRI-ZARARI (VÖ)
%-19.3

FAVÖK
%-11.7

İSO 500'ün 2023 yılındaki üretimden satışları yüzde 42.1 artışla 6.4 trilyon lira oldu

Sanayici faizden kazandı

Sanayi devlerinin faaliyet kârı yüzde 40 artışla 937 milyar lira olurken faizi de içeren üretim faaliyeti dışı gelirler yüzde 140 artışla 267 milyar liraya yükseldi.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 56. kez açıkladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500)" araştırmasının 2023 sonuçları, sanayicinin kârlılık, ihracat ve finansal gideleri konusunda sorun yaşadığını, buna karşın üretim faaliyeti dışı gelirlerin yeniden hızlandığını gösterdi.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın açıkladığı verilere göre İSO 500'ün 2023'teki üretimden satışları, 2022'ye kıyasla yüzde 42.1 artışla 6 trilyon 375 milyar liraya yükseldi. TÜFE'yle kıyaslanarak elde reel değişim ise yüzde 13.8 düşüş şeklinde oluştu. İhracat da yüzde 2.9 düşüyle 95.1 milyar dolarda kaldı. Yine 2023'te,

faaliyet kârı yüzde 39.7 artışla 937.3 milyar lira, net dönem kârı yüzde 32.9 artışla 645 milyar liraya çıktı. Buna karşın faaliyet kârlılığı oranı yüzde 12.8'den yüzde 12.5, satış kârlılığı oranı yüzde 9.3'ten yüzde

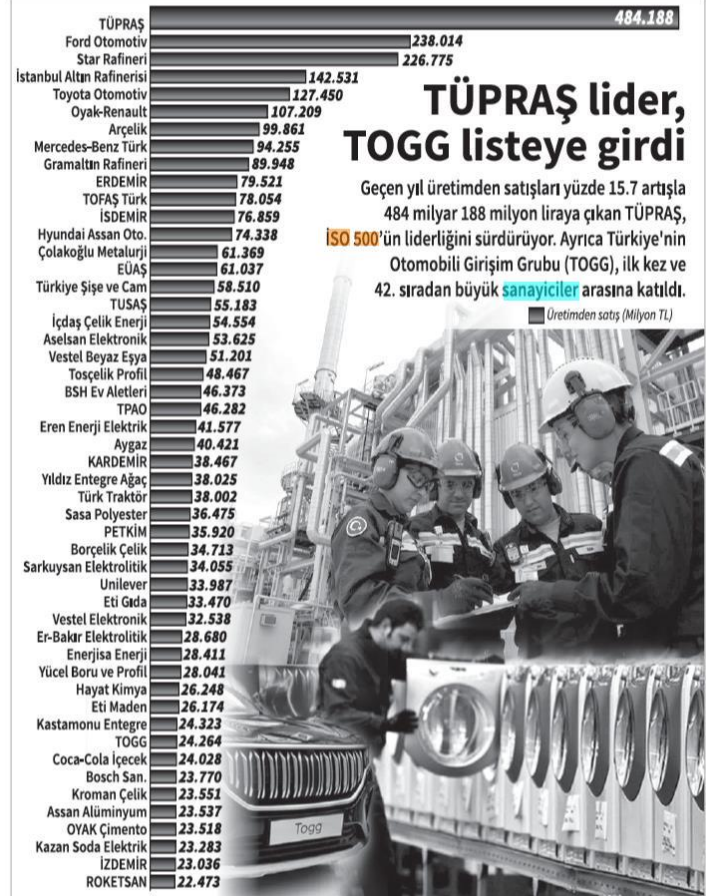
8.6'ya düştü. Bahçivan bu konuda "Kârlardaki artışlar enflasyonun altında kaldı. Bu reel olarak gerilmeye işaret ediyor" dedi. İSO 500'ün finansman giderleri yüzde 92.5 artışla 533.4 milyar liraya çıkarken bu giderlerin faaliyet kârına oranı da yüzde 41.3'ten yüzde 56.9'a yükseldi.

Bunlara karşın geçmiş yıllarda sanayicilerle ilgili temel eleştiriler konularından biri olan, 2022'de kısmen normal sınırlara çekilen üretim faaliyeti dışı net gelirler yeniden hızlandı ve yüzde 140.3 artışla 266.6 milyar liraya yükseldi. Bu tür gelirlerin net satışlara oranı da yüzde 2.1'den yüzde 3.6'ya çıkarken sorular üzerine Bahçivan, artışla ilgili Haziran 2023'ten sonra yükselen faizlerin de etkili olduğuna dikkat çekti. Öte yandan "döviz" in yönetilmesiyle elde edilen net kambiyo geliri ise uzun zaman sonra ilk kez 15.9 milyar lira zarar ettirdi. Bu zarara 2023'ün ikinci yarısındaki kur hareketliliğinin yol açtığını belirten Bahçivan, sanayicinin ise döviz riskini yönetmeyi yeterince önemsememediğini vurguladı.

'Teknoloji' sevindirdi

Öte yandan Bahçivan, 2023 verilerinin sanayinin teknolojik dönüşümü için umut verici olduğunu söyledi. Bahçivan şöyle devam etti: "2022'ye göre geçen yıl, yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin toplam katma değer içindeki payını 4 puan artırması sanayimizin teknolojik dönüşümü adına umut verici." Araştırmaya göre "Orta-yüksek" in payı yüzde 27.2'den yüzde 30.3, "yüksek" in payı yüzde 6.2'den yüzde 7.1'e ulaştı.

• Ekonomi Servisi

TÜPRAŞ lider, TOGG listeye girdi

Geçen yıl üretimden satışları yüzde 15.7 artışla 484 milyar 188 milyon liraya çıkan TÜPRAŞ, İSO 500'ün liderliğini sürdürüyor. Ayrıca Türkiye'nin Otomobil Girişim Grubu (TOGG), ilk kez ve 42. sıradan büyük sanayiciler arasına katıldı.

Üretimden satış (Milyon TL)

İŞÇİDE MİNİ YÜKSELİŞ

İSO 500'ün toplam istihdamı, 2023 yılında 2022'ye kıyasla yüzde 1.9 artışla 803 bin 551 kişiye yükseldi. Ödenen ücret ve maaşların büyüklüğü ise emeklilikte yaşa takılanlara (EYT) yapılan tek seferlik ödemelerin de etkisiyle yüzde 119.6 artışla 425.9 milyar liraya çıktı. Bahçivan, bu yıl sanayideki istihdamda önemli bir sorun beklemediklerini belirtti.

'SAĞLIKLI İNİŞ HERKES İÇİN İYİ'

GÜNCEL konularda değerlendirmeler yapan İSO Başkanı Bahçivan, yeni ekonomi politikalarının birinci yılında Türkiye'nin önemli bir yol aldığını, CDS'lere (kredi riski) bakıldığında ülkenin ateşinin düştüğünün görüldüğünü, kaynak girişinin olumlu etkilendiğini görüldüğünü belirtti.

Bu noktada artık yapısal reformalara geçilmesi gerektiğini vurgulayan Bahçivan, "Bu açıdan

istihdamın ve buna bağlı olarak eğitimin planlanması büyük önem taşıyor." Bu noktada orta vadeli programın (OVP) tadil edilmesini isteyen Bahçivan, Türkiye'nin büyüme performansına ilişkin olarak şu uyarıyı yaptı: "Büyüme hedeflerini revize etmeliyiz. Ekonomide iniş olacak ve sağlıklı iniş herkes için daha iyi. Yoksa çacılma riskimiz olur."

Türkiye'nin **sanayi** devleri belli oldu

ISO 500 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 484.2 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu oldu. Tüpraş'ı, 238 milyar TL ile Ford Otomotiv, 227 milyar TL ile de Star Rafineri izledi.

EKONOMİ SERVİSİ

Istanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan, **sanayi** sektörlerinin devlerini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nda 2023 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2023 yılında da korudu. 2023 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 238 milyar lira ile Ford Otomotiv oldu. Üçüncü sırada ise yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star Rafineri yer aldı. **ISO 500**'ün ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2022 yılına göre iki değişiklik oldu. Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler ilk 10'a yükseldi.

ISO 500'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde

42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performansa işaret eden bu artışın 2022 yılının sonundan itibaren geldiğini tahmin etmek zor değildi. Üretimden satışlarda büyüme bir önceki yıl yüzde 119 iken, 2023 yılında yüzde 42,1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardi ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim belirleyici rol oynadı. Hangi göstergeleri kullanırsak kullanalım, 2023 yılında **ISO 500**'ün üretimden satışları enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme

gösterdi" dedi. Zorlu küresel rekabet koşullarının etkisiyle **ISO 500**'ün ihracatının 2022 yılına göre yüzde 2,9 düşüş ile 95,1 milyar dolara gerilediğini kaydeden Bahçivan, "2023 yılında zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen ülkemizin ihracatı binde 5 oranında artarak 255,4 milyar dolara ulaşmıştı. Aynı yılda Türkiye **sanayi** ihracatı ise binde 2 düşüşle 245,6 milyar dolara gerilemişti. 2023 yılında **ISO 500** ve genel olarak Türkiye **sanayi** sektörü, ihracat pazarlarındaki durgunluktan olumsuz etkilendi." diye konuştu.

2023 yılında **ISO 500**'ün satışlarının yanı sıra karlılıklarının da zayıf kaldığını dile getiren **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "2023'te

Halka açık şirket sayısı 85'e çıktı

BAHÇIVAN, "**ISO 500** içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de 8 adet, 2023'te 12 adet artarak 85'e yükseldi. Böylece **ISO 500** içinde halka açık kuruluş sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı. **Sanayi** şirketlerimizin halka açılmaya dönük ilgisinin 2024'te de sürdürdüğünü görüyoruz" dedi.

ISO 500'ün faaliyet karı yüzde 39,7 artarak; 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. **ISO 500** kuruluşlarının bir diğer karlılık göstergesi olan faiz, amortisman ve vergi öncesi karı yüzde 45,5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. Son olarak, **ISO 500**'deki vergi öncesi kar ve zarar toplamının yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Ancak satış karlılığı oranının 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya inmesi dikkat çekiyor. Tüm kar bü-

yüklüklerindeki artışlar, 2023 yılı enflasyonunun altında kalırken, bu da reel olarak gerilemeye işaret etti. **ISO 500**'de vergi öncesi dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre 2022 yılında kar eden kuruluş sayısı 442 iken, bu sayı 2023 yılında 404'e indi. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak tespit edildi."

ISO 500'ün finansman giderlerinin de 2023'te yüzde 92,5 artarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldiğini dile getiren **Erdal Bahçivan**, "Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıkmış durumda" dedi.

İlk 500'e giren **sanayi** kuruluşları açıklandı

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2023 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 484,2 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma ünvanını korudu. **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. 2022'de üçüncü sırada olan Ford Otomotiv 238 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi.

Geçen yıl ikinci sırada bulunan Star Rafineri ise 226,8 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 142,5 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, geçen yıl 7'nci sırada bulunan Toyota Otomotiv 127,4 milyar lirayla 5'inci sıraya yükseldi. Oyak-Renault ise üç basamak yükselerek 107,2 milyar lirayla 6'ncı sıraya çıktı. Geçen yılki listeye göre 5 basamak gerileyen Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ, bu yıl 79,5 milyar ile listede 10'uncu sırada yer aldı. **AA**

Dev şirketlerin en büyük sorunu borç

İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçlarına göre üretimden satışlarda en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı 238 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv takip ederken, üçüncü sırada yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star Rafineri yer aldı. Dev şirketlerin ana sorunu ise yüksek borçluluk!

RECEP BAHAR / DETAY HABER

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan, sanayi sektörlerinin devlerini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nda 2023 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2023 yılında da korudu. 2023 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 238 milyar lira ile Ford Otomotiv oldu. Üçüncü sırada ise yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star Rafineri yer aldı. İSO 500'ün ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2022 yılına göre iki değişiklik oldu. Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler ilk 10'a yükseldi. Gramaltın Kıymetli Madenler, ilk 10 içinde yer almasında geçen yıl yapılan rekor altın ithalatı etkili oldu. Hükümetin altın ithalatına kota getirmesi nedeniyle şirketin 2024 yılında ilk 10 içindeki yerini kaybetmesi bekleniyor!

Dolar bazında satışlar azaldı

İSO 500'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde 42.1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performansla işaret eden bu artışın 2022 yılının sonundan itibaren geldiğini tahmin etmek zor değildi. Üretimden satışlarda büyüme bir önceki yıl yüzde 119 iken, 2023 yılında yüzde 42.1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardı ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim belirleyici rol oynadı. Üretimden satışların 2022 yılına göre reel olarak, bir başka ifadeyle enflasyonundan arındırıldığında yüzde 13.8 gerilediği görülüyor. Reel değeri-

İSO 500'e dair önemli veriler

- 2023 yılında İSO 500'ün satışlarının yanı sıra kârlılıkları da zayıf kaldı. 2023'te İSO 500'ün faaliyet kârı yüzde 39.7 artarak 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, 0.3 puan düşüşle yüzde 12.8'den yüzde 12.5'e geriledi. Kâr artış oranı enflasyonun altında kaldı.
- İSO 500'de vergi öncesi 2022 yılında kâr eden kuruluş sayısı 442 iken, bu sayı 2023 yılında 404'e indi. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi.
- İSO 500'de halka açık şirket sayısı 2023'te 12 adet artarak 85'e yükseldi.
- 2010'lu yıllarla birlikte düşüş eğilimi gösteren yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı 2023 yılında 8 adet artışla 116'ya yükseldi.
- 2022 yılında yaklaşık 270.5 milyar dolar olan üretimden satışlar geçen yıl 268.5 milyar dolara geriledi.
- 2018'de Ar-Ge harcaması yapan şirket sayısı 276 iken, bu sayı 2022'de 260, 2023'te 265 olarak gerçekleşti.
- 2022'de 788 bin 389 olan çalışan sayısı geçen yıl 803 bin 551'e yükseldi.
- İSO 500'deki şirketlerin 151'i İstanbul Sanayi Odası'na, 45'i Ankara Sanayi Odası'na, 38'i ise Ege Bölgesi Sanayi Odası'na bağlı.

şimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2023 yılı boyunca yıllık enflasyon oldukça değişken bir seyir izledi. Hangi göstergesi kullanırsak kullanalım, 2023 yılında İSO 500'ün üretimden satışları enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi" dedi.

Dev şirketlerin ihracatı da düştü

Zorlu küresel rekabet koşullarının etkisiyle İSO 500'ün ihracatının 2022 yılına göre yüzde 2.9 düşüş ile 95.1 milyar dolara gerilediğini kaydeden Bahçivan, "2023 yılında zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen ülkemizin ihracatı binde 5 oranında artarak 255.4 milyar dolara ulaşmıştı. Aynı yılda Türkiye sanayi ihracatı ise binde 2 düşüşle 245.6 milyar dolara gerilemişti.

2023 yılında İSO 500 ve genel olarak Türkiye sanayi sektörü, ihracat pazarlarındaki durgunluktan olumsuz etkilendi" diye konuştu.

Faiz giderleri de, gelirleri de belirleyici oldu

2023'ün en çarpıcı gelişmelerinden birinin de, uzun yıllardır ilk kez ortaya çıkan net kambiyo zararı olduğunu söyleyen **Erdal Bahçivan**, "Buna karşılık kambiyo işlemleri haricindeki diğer gelirlerden (esasında faiz geliri) elde edilen net kâr, 282 milyar liraya çıkarak kur zararını fazlasıyla telafi etti. Bu noktada söz konusu gelirler içerisinde faiz, temettü, işti- rak, menkul kıymet, duran varlık satışı, komisyon vb. gibi kalemlerin yer aldığını hatırlatmak isterim" ifadelerini kullandı. İSO 500'ün finansman giderlerinin de 2023'te yüzde 92.5 artarak

277 milyar liradan 533.3 milyar liraya yükseldiğini dile getiren **Erdal Bahçivan**, şunları söyledi: "İSO 500'ün toplam borçları yaklaşık yüzde 60 artarak 2.5 trilyon liradan geçen yıl 4 trilyon liraya çıktı. İSO 500'de mali borçları da yüzde 54 artışla 1.3 trilyon liradan 2 trilyon liraya yükseldi. Faaliyet kârı ise 937.3 milyar TL oldu. 2022'de yüzde 41.3 olan finansman (faiz) gideri / faaliyet kârı oranı 2023'te yüzde 56.9'a çıktı."

Enflasyon büyük hasara yol açıyor

2022 yılında ekonomide rasyonaliteden kopuş ve ekonomik uygulamalardaki 'gel-git'lerin ekonomide yarattığı tahribatın çok konuşulduğuna vurgu yapan Bahçivan, "Yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yaratıyor. Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz. İSO 500'ün temel göstergelerinin bize söylediği de bu. Bizim reel sektör olarak yaşadıklarımız bir yana; yüksek enflasyonun kamu maliyesi, mali dünya ve hepsinden de önemlisi toplumda yaratmış olduğu hasar büyük. Çünkü enflasyon sadece ekonomik bir hasar değil, sosyolojik, psikolojik ve en önemlisi ahlaki, etik bir etki de yaratıyor. Sonuç itibarıyla 2023'te ekonomik büyümemiz yüzde 4.5 oldu ancak sanayi sektörü yüzde 0.8, imalat sektörü yüzde 1.6 büyütü" diye konuştu.

2024 de farklı değil

İSO Başkanı Bahçivan, bir soru üzerine, 2024 yılının 2023'ten farklı olmayacağını, gidişatın enflasyona göre şekilleneceğini ifade ederek, "Büyüme çok daha düşük olacak" dedi. Bahçivan vergi paketi ile asgari ücret konusunda da "Vergi paketi netlik boyutu kazanmadı. Temaslarımıza göre de net bir oluşum ortaya çıkmadı. Taslak konusunda yorum yapmak doğru değil... Asgari ücret yorum yapmak istemediğimiz konu. Firmalarımız kendi sektör gerçeklerine göre ücret değerlendirmesi yapmaktadır" dedi.

ISO 500 2023 Raporu'na göre şirketlerin kârlılık düzeyi ve üretimi azaldı. 2022'de yüzde 120 düzeyinde olan üretimden satışlar, yüzde 42,1'e düşerken reel olarak yüzde 13 düştüğü görüldü. Aynı dönemde zarar eden şirket sayısı da 58'den 96'ya çıktı

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO), Sanayi üretiminin resmini çeken Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'nı yayınladı. Raporun ayrıntılarını, düzenlenen basın toplantısıyla ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** sundu. Rapora göre 2023 yılında kârlılık düzeyi ve üretim, sıkılaşma politikalarının etkisiyle zayıfladı. Üretimden satışlar, 2023 yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında reel olarak yüzde 13,8 oranında geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı 58'den 96'ya yükseldi. Gündemdeki vergi paketi ve kurumlar vergisi tartışmalarına ilişkin görüşlerini paylaşan Bahçivan, paketin içeriğinin netlik kazanmaması nedeniyle yorum yapmanın sağlıklı olmayacağını öne sürerken, kurumlar vergisi hakkında şu değerlendirmeyi yaptı:

'VERGİ MUAFİYETLERİ HASSAS NOKTAMIZ'

"Sanayiye teşvik ve motivasyon vaadinde geçmişte verilmiş olan vergi avantajlarının yol ortasında değiştirilmesi, öngörülebilirlik ve geleceğe dair güven açısından ciddi tahribatlar yarattığını geçmiş yıllarda gördük. Teşviklerden elde edilmiş olan hakların değişmemesi, bizim için en hassas konudur. Bunların her biri gerek yerli sermaye gerek de yabancı sermayeye bir takım kuşkuları doğurmaktadır."

Asgari ücrette ara zam yapıp yapılmasına konusunda yorum yapmak istemediklerini belirten Bahçivan, rapora göre 2023 yılında ücret giderlerinin enflasyonun üzerinde olduğunu ve firmaların kendi şirket gerçeklerine ücret değerlendirmelerini zaten yaptıklarını iddia etti.

Araştırmaya göre Sanayi şirketlerinin üretim ve kârlılık düzeyi, 2023 yılının ikinci yarısından bu yana uygulanan sıkılaşma politikaları ve yüksek finansman maliyeti nedeniyle zayıfladı. Üretimden satışlarda artış, 2022 yılında yüzde 119 olurken 2023'te yüzde 42,1'de kaldı ve 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. ISO 500 Büyük kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimleri 2023 verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında yüzde 13,8 geriledi. Başkan Bahçivan, bu durumun nedenlerini; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardı ardına yaşanan depremler ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim olduğunu söyledi.

KÂRLAR GERİLEDİ

Sanayi kuruluşlarının kârlılık düzeyi de beşirgin bir düşüş gösterdi. Faiz, amortisman, vergi öncesi kârlar 2022 yılında yüzde 99,3 olur-

2023'te üretim düştü zarar eden şirket arttı

ken 2023'te yüzde 45 olarak hesaplandı. Vergi öncesi kâr-zarar toplamı da önceki yıl yüzde 121,2 artarken, bu yıl yüzde 32,9 arttı. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Araştırmadaki kârlılık bileşenleri tablosuna göre önceki yıllardan farklı olarak net kambiyo zararının ortaya çıktı. Bahçivan, kambiyo zararının ön önemli nedeninin, 2023'ün ikinci yarısında meydana gelen döviz kuru hareketliliği olduğunu vurguladı.

Erdal Bahçivan

ÖZKAYNAK DÜZEYİ YÜKSELDİ

Rapora göre mali borçlar yüzde 54 artışla 1,3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıkarken diğer borçlarda yüzde 66'ya yakın bir artışla 1,2 trilyon liradan yine 2 trilyon liraya yükseliş söz konusu. Kısa vadeli mali borçlardaki artış da yüzde 53 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 56'lık artışın hafif altında kaldı. Bahçivan, enflasyon düzeltmesi ile özkaynaklar üzerinden önemli bir değişim meydana geldiğinin bilgisini paylaştı. Bahçivan, "Özkaynaklar 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilerle yüzde 245 oranında artarak 1,4 trilyon liradan 4,8 trilyon liraya çıkmış durumda. Bu kalemden enflasyon düzeltmesinin etkisi 2,8 trilyon ile oldukça yüksek." sözlerini kullandı.

Araştırma sonuçlarına göre 500 büyük Sanayi kuruluşunda istihdam, 2023 yılında yüzde 1,9 artarak yaklaşık 804 bin kişiye yaklaştı. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 120 oldu.

Birinci sırada TÜPRAŞ var

TÜRKİYE'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde TÜPRAŞ üretimden satışlarda 484,2 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2022'de üçüncü sırada olan Ford Otomotiv 238 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Star Rafinerisi ise 226,8 milyar liralık üre-

timden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (IAR) 142,5 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, geçen yıl 7'nci sırada bulunan Toyota Otomotiv 127,4 milyar lirayla 5'inci sıraya çıktı. Oyak-Renault ise üç basamak yükselerek 107,2 milyar lirayla 6'ncı sıraya yükseldi. Arçelik 99,9 milyar lirayla 7'nci olurken, Mercedes-Benz Türk AŞ ise 94,2 milyar lirayla

15'inci sıradan 8'inci sıraya tırmandı. 2022'de 44'üncü sırada olan Gramaltın Kaymetli Madenler Rafinerisi San. Tic. AŞ 89,9 milyar lira ile 9'uncu sıraya ulaştı. Geçen yılki listeye göre 5 basamak gerileyen Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ, bu yıl 79,5 milyar ile listede 10'uncu sırada yer aldı.

Listedeki Anadolu şirketleri artıyor

İLK 500'de yer alan Sanayi kuruluşları arasında, Anadolu illerinden şirketlerin sayısı devam ediyor. 2020 yılında listedeki şirketlerin 161'i İstanbul'da faaliyet gösterirken, bu sayı 2023'te 151'e düştü. İstanbul'u 45 kuruluş ile Ankara Sanayi Odası izledi. Bu odaların ardından, Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Kocaeli Sanayi Odası 38'er kuruluşla sıralamada listede kendine yer buldu.

tanbul'u 45 kuruluş ile Ankara Sanayi Odası izledi. Bu odaların ardından, Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Kocaeli Sanayi Odası 38'er kuruluşla sıralamada listede kendine yer buldu.

'Devlete faizsiz kredi veriyoruz'

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, devreden KDV'nin ISO 500 kuruluşları için yük oluşturduğunu kaydetti. Avrupa Birliği'nden monte edilen bir sistem olduğunu dile getiren Bahçivan, devreden KDV yükünün enflasyon düzeltmesi sonrası verilerle yüzde 36,5 oranında artarak 67 milyar liraya yaklaştığını bilgisini verdi. KDV'nin tüketici değil üretici vergisi olduğunu ve Sanayicileri fevkalade olumsuz etkilediğini öne süren

Bahçivan, "Söz konusu artış, enflasyonun altında kalması bakımından geçtiğimiz yıllara göre bir nebze daha pozitif tablo sunsa da biz bu döngüyü, Sanayi kuruluşlarımızın, devlete sıfır faiz ve sörsüz vade ile borç vermesi olarak tanımlamayı sürdürüyoruz. Özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde, KDV alacaklarının iadesi geciktikçe bu durum firmamızın nakit akışı açısından daha önemli bir yük haline geliyor." diye konuştu.